

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА
Факультет фінансів

Кафедра фінансів імені Віктора Федосова

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «Фінанси»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 07 «Управління та адміністрування»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Форма навчання: дистанційна
очна (денна), заочна, дистанційна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Державні банки як інвестори на ринку цінних паперів»

(назва теми)

здобувача Черненко Олександр Віталіївни
(ПІБ, підпис)

Науковий керівник: к.е.н. Шапран Н.С.
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри: д.е.н., професор Буряченко А.Є
(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

(підпис)

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ ЯК ІНВЕСТИТОРІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ...6	6
1.1. Державні банки як учасники фінансового ринку.....6	6
1.2. Нормативно-правове регламентування інвестиційних операцій державних банків на ринку цінних паперів в Україні12	12
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УЧАСТІ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ ЯК ІНВЕСТИТОРІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ.....17	17
2.1. Сучасний стан та особливості розвитку банків з державною часткою в Україні.....17	17
2.2. Інвестиційні портфелі державних банків: аналіз кількісних показників.....27	27
2.3. Оцінка ефективності інвестування державних банків на ринку цінних паперів.....31	31
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ ЯК ІНВЕСТИТОРІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ.....38	38
3.1. Проблеми розвитку інвестування державних банків на ринку цінних паперів в Україні.....38	38
3.2. Пріоритетні напрями підвищення ефективності діяльності державних банків як інвесторів на ринку цінних паперів.....43	43
ВИСНОВКИ.....49	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....53	53
ДОДАТКИ.....59	59

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах діяльність державних банків на ринку цінних паперів виявляє значний вплив на фінансову стабільність та розвиток національної економіки. Державні банки, як ключові учасники фінансового ринку, відіграють важливу роль у забезпеченні фінансової підтримки різних секторів економіки та здійсненні інвестиційних операцій. Однак, діяльність державних банків на ринку цінних паперів супроводжується як теоретичними, так і практичними аспектами, що вимагають детального аналізу та розгляду. Державні банки відіграють значну роль у розвитку національної економіки будь-якої країни, а їхня діяльність на ринку цінних паперів є одним із важливих напрямків інвестування державних коштів. В Україні державні банки традиційно були одними з ключових учасників ринку державних боргових цінних паперів, а з початком воєнного стану їхня роль у системі державних запозичень зросла. Водночас, питання ефективності інвестування державних банків на ринку цінних паперів залишається актуальним, адже від цього залежить не лише фінансовий стан самих банків, але й загалом стійкість та розвиток державної фінансової системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями дослідження ролі державних банків як інвесторів на ринку цінних паперів займалися такі автори як: Акімова Л. М., Борисова Л. Є., Ганзюк С. М., Жердецька Л. В., Зайцева Л. О., Касич А. О., Корнева Т. В., Костогриз В. Г., Криховецька З. М., Макаренко Ю. П., Онищенко Ю. І., Селіверстова Л. С., Солодовнік О. О., Татарин Н. Б., Черкасова С. В. та ін. Автори досліджують теоретичні та правові засади діяльності державних банків як інвесторів на ринку цінних паперів. Однак, у зв'язку з нестабільністю економічного розвитку України та глобальними викликами, що існують у фінансовому секторі, стає актуальною необхідність проведення аналізу переваг та недоліків функціонування вітчизняних державних

банків. Також потрібно ретельно розглянути роль, яку вони мають виконувати у економічній системі.

Мета роботи полягає в тому, щоб в процесі аналізу участі державних банків як інвесторів на ринку цінних паперів дослідити їх роль на ринку цінних паперів та розробити рекомендації щодо оптимізації їх діяльності.

Для досягнення цієї мети були сформульовані такі *завдання*:

- визначити роль і місце державних банків як учасників фінансового ринку;
- розкрити види операцій і мету діяльності банків на ринку цінних паперів;
- висвітлити нормативно-правове забезпечення інвестиційної діяльності державних банків на ринку цінних паперів;
- провести аналіз операцій державних банків на ринку цінних паперів;
- проаналізувати структуру та кількісні показники інвестиційного портфеля державних банків;
- провести оцінку ефективності та визначити мету операцій державних банків на ринку цінних паперів в Україні;
- визначити ключові проблеми участі державних банків як інвесторів на ринку цінних паперів в Україні;
- обґрунтувати пріоритетні напрями підвищення ефективності діяльності державних банків як інвесторів на ринку цінних паперів.

Об'єктом дослідження є державні банки.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають між державними банками та іншими учасниками фінансового ринку в Україні в процесі здійснення ними інвестицій на ринку цінних паперів.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел та наукових публікацій (для визначення теоретичних і практичних аспектів діяльності державних банків як учасників фінансового ринку, а також аналізу нормативно-правового регламентування їхніх інвестиційних операцій на ринку цінних паперів в Україні); емпіричні методи дослідження (для проведення аналізу сучасного стану та особливостей розвитку банків з державною часткою в Україні на основі

фінансових звітів та статистичних даних); кількісний аналіз (для дослідження інвестиційних портфелів державних банків, оцінки їхньої ефективності та ідентифікації проблем розвитку інвестування на ринку цінних паперів); графічний аналіз (з метою наочного представлення результатів дослідження).

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. В роботі проведено комплексний аналіз діяльності державних банків як інвесторів на ринку цінних паперів в Україні з урахуванням сучасних економічних умов та викликів, що виникли у зв'язку з повномасштабним вторгненням РФ в Україну та запровадженням в Україні воєнного стану. Результати дослідження можуть бути використані для: розробки рекомендацій щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання інвестиційної діяльності державних банків; підвищення ефективності управління інвестиційними портфелями державних банків; зниження ризиків інвестування державних коштів на ринку цінних паперів; формування стратегії розвитку державного банківського сектору в Україні.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та інші нормативні акти з питань державного регулювання банківської діяльності; офіційні дані Національного банку України, НКЦПФР, Міністерства фінансів України та інших державних органів; монографічні дослідження та наукові публікації з досліджуваної проблеми.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ ЯК ІНВЕТОРІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

1.1. Державні банки як учасники фінансового ринку

Державні банки, як учасники фінансового ринку, представляють собою ключовий елемент економічної системи кожної країни. Їхній вплив на фінансові процеси, а також на загальну економічну стійкість, не може бути недооцінений. Вони відіграють важливу роль у забезпеченні кредитування, інвестуванні, регулюванні грошового обігу та багатьох інших аспектах фінансової діяльності. З погляду структури, державні банки можуть бути різними за своїм правовим статусом та функціональними завданнями. Вони можуть включати центральні банки, банки розвитку, а також комерційні банки, частка акцій яких належить державі. У ролі учасників фінансового ринку, державні банки зазвичай мають специфічні обов'язки і привілеї, які відрізняють їх від приватних банків. Їхня діяльність може бути спрямована на підтримку соціально-економічного розвитку країни, забезпечення фінансової стабільності та виконання різних державних програм і проектів. Зокрема, державні банки можуть мати ключове значення у фінансуванні галузей економіки, які є стратегічно важливими для країни, але можуть бути менш привабливими для приватного сектора через великі ризики або низьку рентабельність [16, с. 35].

Таким чином, розуміння ролі та функцій державних банків як учасників фінансового ринку є ключовим для ефективного управління економічними процесами та досягнення стійкого економічного розвитку країни.

Державні банки виступають важливими учасниками фінансового ринку у багатьох країнах світу, включаючи Україну. Вони відіграють ключову роль у функціонуванні фінансової системи та впливають на розвиток економіки країни

через надання різноманітних банківських послуг та участь у різних фінансових операціях. Державні банки є власністю або контролюються державою, що надає їм особливий статус та відповідальність у фінансовій системі. Вони здійснюють широкий спектр фінансових послуг, таких як зберігання коштів, видача кредитів, інвестування на ринку цінних паперів, міжнародні платежі та інші. Крім того, вони можуть виконувати функції центральних банків або мати особливі привілеї та обов'язки, які встановлені законодавством [7, с. 123]. Підходи авторів щодо сутності поняття «державний банк як учасники фінансового ринку» наведені у табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Підходи авторів щодо сутності поняття «державний банк як учасники фінансового ринку»

Автор	Підхід	Характеристика
Акімова Л. М., Любовська М. М. [1, с. 8]	Інституційний підхід	Державний банк розглядається як інститут, що створений державою для виконання певних функцій на фінансовому ринку. Ці функції можуть включати: фінансування державних витрат, регулювання грошової системи, забезпечення фінансової стійкості держави, розвиток національної економіки.
Касич А. О., Підкуйко О. О., Коротенкова І. М. [12, с. 35]	Функціональний підхід	Державний банк розглядається як суб'єкт, який здійснює на фінансовому ринку певні дії, спрямовані на досягнення певних цілей. Ці дії можуть включати: кредитування, інвестування, депозитні операції, розрахунково-касове обслуговування, валютні операції.
Костогриз В. Г. [17, с. 335]	Юридичний підхід	Державний банк розглядається як юридична особа, яка має спеціальний правовий статус і діє на фінансовому ринку відповідно до норм законодавства. Цей статус накладає на державний банк певні обов'язки та надає йому певні права.
Онищенко Ю. І. [21, с. 739]	Системний підхід	Державний банк розглядається як елемент фінансової системи, який взаємодіє з іншими її елементами (центральним банком, комерційними банками, страховими компаніями, інвестиційними фондами). Ця взаємодія має системний характер і впливає на функціонування всієї фінансової системи.
Руда О. Л. [39]	Інтегрований підхід	Державний банк розглядається як інститут, який має інституційні, функціональні, юридичні та системні характеристики. Цей підхід дозволяє більш повно й комплексно розкрити сутність державного банку як учасника фінансового ринку.

Джерело: складено автором на основі [1, с. 8; 12, с. 35; 17, с. 335; 21, с. 739; 39].

Відповідно до табл. 1.1, інституційний підхід (Акімова Л. М., Любовська М. М.) розглядає державний банк як інститут, створений державою для виконання певних функцій на фінансовому ринку [1, с. 8]. Функціональний підхід (Касич А. О., Підкуйко О. О., Коротенкова І. М.) акцентує на діяльності державного банку як учасника фінансового ринку [12, с. 35]. Юридичний підхід (Костогриз В. Г.) акцентує на правовому аспекті діяльності державного банку [17, с. 335]. Системний підхід (Онищенко Ю. І.) акцентує на ролі державного банку в системі фінансових інститутів [21, с. 739]. Інтегрований підхід (Руда О. Л.) поєднує в собі всі аспекти діяльності державного банку [39].

Порівняльний аналіз підходів авторів щодо сутності поняття «державний банк як учасники фінансового ринку» наведені у табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Порівняльний аналіз підходів авторів щодо сутності поняття «державний банк як учасники фінансового ринку»

Підхід	Характеристика	Переваги	Недоліки
Інституційний	Акцентує на ролі державного банку як інструменту державної політики.	Дозволяє зрозуміти стратегічну роль державного банку в економіці.	Не враховує всі аспекти діяльності державного банку.
Функціональний	Акцентує на діяльності державного банку як учасника фінансового ринку.	Дозволяє зрозуміти, як державний банк конкурує з іншими учасниками ринку.	Не враховує інституційні та юридичні аспекти діяльності державного банку.
Юридичний	Акцентує на правовому аспекті діяльності державного банку.	Дозволяє зрозуміти права та обов'язки державного банку.	Не враховує інші аспекти діяльності державного банку.
Системний	Акцентує на ролі державного банку в системі фінансових інститутів.	Дозволяє зрозуміти, як державний банк впливає на функціонування всієї фінансової системи.	Не розкриває всі аспекти діяльності державного банку.
Інтегрований	Поєднує в собі всі аспекти діяльності державного банку.	Дозволяє отримати найбільш повне й комплексне уявлення про сутність державного банку.	Найскладніший для розуміння.

Джерело: складено автором на основі [1, с. 8; 12, с. 35; 17, с. 335; 21, с. 739; 39].

Кожен з представлених підходів має свої переваги та недоліки. Інтегрований підхід дозволяє отримати найбільш повне й комплексне уявлення

про сутність державного банку як учасника фінансового ринку. Однак важливо зазначити, що сутність державного банку не може бути зведена до одного-єдиного підходу. Вона є багатогранною і охоплює різні аспекти, такі як інституційний, функціональний, юридичний та системний. У контексті фінансового ринку, державні банки мають значний вплив на стабільність та ефективність фінансової системи. Вони зазвичай залучають значні ресурси та мають великий обсяг активів, що дозволяє їм впливати на ринкові умови та ризики. Також, їхня участь у фінансових операціях може мати важливий ефект на стабільність курсів валют, цін на цінні папери та інші аспекти фінансового ринку [14, с. 32].

Отже, державні банки є ключовими гравцями у фінансовій системі, які впливають на економічний розвиток країни та стабільність фінансового ринку через свою діяльність та участь у фінансових операціях.

Функції державних банків як учасників фінансового ринку наведені у табл. 1.3.

Таблиця 1.3 – Функції державних банків як учасників фінансового ринку

Функція	Характеристика	Приклади
1	2	3
Фінансування державних витрат	Надання державі кредитів для фінансування її бюджетних дефіцитів, випуск та розміщення державних цінних паперів.	Фінансування будівництва доріг, шкіл, лікарень, виплата пенсій та соціальних допомог.
Регулювання грошової системи	Реалізація монетарної політики держави, контроль над обсягом грошової маси в обігу, встановлення процентних ставок.	Випуск та обіг готівки, регулювання резервних вимог для комерційних банків, проведення валютних інтервенцій.
Забезпечення фінансової стійкості держави	Надання фінансової допомоги державі в кризових ситуаціях, участь у антикризових програмах.	Надання кредитів державі для стабілізації фінансової системи, участь у реструктуризації державного боргу.
Розвиток національної економіки	Надання кредитів підприємствам та фізичним особам для стимулювання економічного зростання, інвестування в розвиток пріоритетних галузей економіки.	Кредитування малого та середнього бізнесу, фінансування інноваційних проектів, участь у державних програмах розвитку.
Забезпечення платіжного обороту	Здійснення розрахунково-касових операцій для держави, підприємств та фізичних осіб, випуск та обслуговування платіжних карток.	Переказ коштів між державними органами, обслуговування зарплатних проектів, прийом платежів за комунальні послуги.

Продовження табл. 1.3

1	2	3
Надання банківських послуг населенню	Відкриття та ведення рахунків фізичних осіб, надання кредитів, здійснення депозитних операцій, надання інвестиційних послуг.	Випуск дебетових та кредитних карток, надання споживчих кредитів, відкриття вкладів, інвестування в цінні папери.
Валютні операції	Проведення валютних операцій на міжнародному валютному ринку, купівля та продаж іноземної валюти, надання валютних послуг клієнтам.	Конвертація валюти, здійснення валютних переказів, обслуговування зовнішньоекономічної діяльності.
Інші функції	Залежно від специфіки та стратегії розвитку державного банку, він може виконувати й інші функції, наприклад, здійснювати факторингові, лізингові, трастові операції, надавати консультаційні послуги.	Участь у міжнародних фінансових організаціях, співпраця з іноземними банками, надання благодійної допомоги.

Джерело: складено автором на основі [45, с. 215].

Державні банки, як учасники фінансового ринку, виконують різноманітні функції, які є важливими для забезпечення стабільності та розвитку економіки країни [8, с. 15]. Деякі з найзначущих функцій державних банків включають:

1. Кредитування економіки. Державні банки можуть надавати кредити підприємствам, громадянам та іншим суб'єктам господарювання для розвитку бізнесу, виробництва та споживання, що сприяє зростанню виробництва, збільшенню обсягів інвестицій та створенню нових робочих місць.

2. Забезпечення фінансової стабільності. Державні банки можуть здійснювати заходи, спрямовані на збереження фінансової стабільності країни, що включає надання ліквідності банкам у випадках кризових ситуацій, регулювання рівня процентних ставок та забезпечення стійкості фінансової системи.

3. Регулювання грошового обігу. Державні банки відповідають за управління грошовим обігом та валютним ринком. Вони встановлюють процентні ставки, ведення монетарну політику та втручати на валютному ринку для збереження стійкості національної валюти.

4. Підтримка соціально-економічного розвитку. Державні банки здійснюють фінансування проектів та програм, спрямованих на соціально-економічний розвиток країни, що включає інвестиції у важливі галузі, такі як освіта, охорона здоров'я та інфраструктура.

5. Підтримка інновацій та розвитку. Державні банки можуть фінансувати інноваційні проекти та допомагати в їхньому впровадженні, що сприяє технологічному розвитку економіки та збільшенню конкурентоспроможності країни в світовому масштабі [48, с. 119].

Загалом, функції державних банків як учасників фінансового ринку спрямовані на забезпечення стабільності, підтримку економічного зростання та соціального розвитку країни. Вони відіграють важливу роль у формуванні та втіленні економічної політики держави. Державні банки відіграють важливу роль у фінансовому ринку, забезпечуючи стабільність та підтримку економіки через надання кредитів, збереження вкладів та інші фінансові послуги. Їхня присутність на ринку сприяє зменшенню ризиків та забезпечує додатковий ресурс для фінансування стратегічних проектів та розвитку інфраструктури. Функції державних банків також включають підтримку малого та середнього бізнесу, стимулювання інновацій та розвиток регіональних економік. Вони можуть діяти як інструмент державної політики, спрямованої на забезпечення економічного зростання, зниження безробіття та збалансованого розвитку. Загалом, державні банки відіграють важливу роль у підтримці фінансової стабільності та соціально-економічного розвитку країни.

Отже, державні банки відіграють важливу роль у забезпеченні стабільності та розвитку економіки країни, сприяючи здійсненню різноманітних фінансових операцій та впровадженню економічної політики держави. Їхня діяльність є ключовою для забезпечення економічного зростання та підтримки соціального благополуччя населення. Державні банки, як учасники фінансового ринку, відіграють ключову роль у функціонуванні та розвитку економіки країни. Державні банки відповідають за управління грошовими потоками та забезпеченням фінансової стабільності країни. Державні банки надають кредити та фінансову підтримку для розвитку різних галузей економіки, включаючи виробництво, інфраструктуру та соціальні програми, що сприяє зростанню ВВП, створенню нових робочих місць та підвищенню життєвого рівня населення. Державні банки приймають участь у формуванні та втіленні економічної політики

держави, спрямованої на забезпечення сталого економічного зростання та соціального розвитку. Державні банки забезпечують стабільність фінансової системи, вживаючи заходів для запобігання фінансовим кризам та зниженням ризиків для банківської системи. Державні банки можуть фінансувати інноваційні проекти та допомагати в їхньому впровадженні, сприяючи технологічному прогресу та підвищенню конкурентоспроможності країни.

1.2. Нормативно-правове регламентування інвестиційних операцій державних банків на ринку цінних паперів в Україні

Розвиток ринкових відносин передбачає зменшення державного втручання у всіх галузях економіки, включаючи банківську сферу. Однак українська ситуація відображає протилежний тренд: після націоналізації Приватбанку кількість державних банків збільшилась, досягнувши п'яти установ (АТ КТ «ПриватБанк», АТ «Ощадбанк», АТ «Укресімбанк», АБ «УКРГАЗБАНК» та АТ «СЕНС БАНК»). Це викликає необхідність дослідження не лише причин збільшення присутності держави в банківському секторі, а й ролі, яку ці банки відіграють у розвитку національної економіки [10, с. 281].

Управління державою у банківському секторі, як правило, здійснюється не лише через Національний банк [22], а й через ряд інших державних установ. Це може позитивно позначатися на стабільності та надійності банків, але, з іншого боку, свідчить про системні проблеми у функціонуванні комерційних банків. Створення банків з державною участю дозволяє державі забезпечити фінансування розвитку галузей та секторів, які можуть бути менш привабливими для приватного капіталу або вважаються занадто ризикованими, наприклад, сільське господарство чи стратегічні галузі промисловості. Проте практика фінансування державних банків у період економічної кризи є двозначною: з одного боку, вони отримують кредити під низький відсоток, що допомагає

забезпечити ліквідність економіки, а з іншого боку, це може спричиняти порушення принципів конкуренції через вигідне становище державних банків порівняно з комерційними [10, с. 283].

Характеристика нормативно-правового регулювання інвестиційних операцій державних банків на ринку цінних паперів в Україні наведена у табл. 1.4.

Таблиця 1.4 – Характеристика нормативно-правового регулювання інвестиційних операцій державних банків на ринку цінних паперів в Україні

Нормативно-правовий акт	Характеристика
Конституція України [15]	Визначає загальні засади економічної системи України, зокрема, право на володіння, користування та розпорядження майном, свободу підприємництва.
Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» [31]	Визначає правові засади функціонування ринків капіталу та організованих товарних ринків в Україні, зокрема, ринку цінних паперів. Встановлює принципи та порядок здійснення операцій з цінними паперами, а також вимоги до учасників ринку.
Закон України «Про Національний банк України» [32]	Визначає правові засади діяльності Національного банку України (НБУ) як центрального банку держави. НБУ здійснює регулювання та нагляд за діяльністю банків, зокрема, за їх інвестиційною діяльністю.
Закон України «Про інвестиційну діяльність» [33]	Визначає правові засади інвестиційної діяльності в Україні, зокрема, інвестиційної діяльності банків. Встановлює загальні принципи інвестування, вимоги до інвесторів, інвестиційних проектів.
Закон України «Про банки і банківську діяльність» [30]	Визначає правові засади діяльності банків в Україні, зокрема, їх право здійснювати інвестиційні операції.
Постанова Національного банку України «Про використання банками хмарних послуг в умовах воєнного стану в Україні» [35]	Дозволяє банкам використовувати хмарні послуги для здійснення інвестиційної діяльності, що може підвищити ефективність та безпеку інвестування.
Інструкція Національного Банку України «Про порядок регулювання банків в Україні» [34]	Встановлює вимоги до пруденційного регулювання банків, зокрема, до їх інвестиційних портфелів, ризиків інвестування, капіталу.
Постанова Правління НБУ «Про затвердження Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України» [36]	Визначає порядок управління проблемними активами банків, зокрема, активами, пов'язаними з інвестиціями в цінні папери.

Джерело: складено автором на основі [15; 30-36]

Нормативно-правове регламентування інвестиційних операцій державних банків на ринку цінних паперів в Україні є одним із ключових аспектів, який

визначає правове середовище та умови здійснення інвестиційної діяльності цих установ. Державні банки відіграють значну роль у розвитку національної економіки будь-якої країни, а їхня діяльність на ринку цінних паперів є одним із важливих напрямків інвестування державних коштів. В Україні державні банки традиційно були одними з ключових учасників ринку державних боргових цінних паперів, а з початком воєнного стану їхня роль у системі державних запозичень зросла.

Регламентування інвестиційних операцій державних банків на ринку цінних паперів в Україні базується на комплексі нормативно-правових актів, які визначають правила та умови здійснення таких операцій. Таким чином, діяльність державних банків в Україні регулюється Законом України «Про банки та банківську діяльність» [30]. Згідно з цим законом, державний банк визначається як банк, статутний капітал якого повністю належить державі. Основна мета діяльності державного банку полягає не в одержанні прибутку, а у виконанні функцій фінансових агентів уряду під час реалізації програм соціально-економічного розвитку. Управління державним банком підпорядковано органам державної влади, а рівень контролю держави визначається відповідними нормативними актами [30]. Також доцільно зазначити, що відповідно до Закону України «Про банки та банківську діяльність», державні банки підпорядковані відповідному законодавству, яке визначає їхні права, обов'язки та умови діяльності на фінансовому ринку [30]. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» встановлює правила функціонування ринку цінних паперів та вимоги до учасників цього ринку, включаючи державні банки [31]. Національний банк України встановлює нормативи та вимоги до діяльності банків, включаючи їхню участь на ринку цінних паперів. Національний банк України приймає інструкції та постанови, які регламентують конкретні аспекти діяльності банків, включаючи участь в інвестиційних операціях на ринку цінних паперів [22]. Державні банки також можуть підпорядковуватися міжнародним стандартам та рекомендаціям, зокрема тим, які встановлені Міжнародним валютним фондом чи Базельським комітетом з банківського нагляду.

Національний банк України здійснює нагляд за дотриманням державними банками вимог законодавства та нормативно-правових актів щодо інвестування. НБУ має право проводити перевірки державних банків, вимагати від них надання інформації та застосовувати санкції у разі порушення ними законодавства.

Окрім державних банків, в економіці працюють банки з державною участю. Це банки, активи яких перебувають під контролем органів державної влади або державних підприємств, будь то безпосередньо чи опосередковано; держава може внести свій капітал у ці банки як прямо, так і опосередковано, на постійній або тимчасовій основі та з різною метою [37].

У цілому, регламентування інвестиційних операцій державних банків на ринку цінних паперів в Україні ґрунтується на комплексі законів, нормативних актів та міжнародних стандартів, які забезпечують ефективне та стабільне функціонування цього сегменту фінансового ринку.

Інвестиційна стратегія державного банку визначає загальні напрямки та пріоритети інвестування, а також методи та інструменти, які використовуються для досягнення інвестиційних цілей. Інвестиційна політика державного банку деталізує правила та процедури здійснення інвестиційних операцій, зокрема, на ринку цінних паперів. Інші внутрішні нормативні документи державних банків, що регулюють питання інвестування, наприклад, положення про управління ризиками, положення про інвестиційний комітет [9, с. 58].

Діяльність державних банків на ринку цінних паперів ґрунтується на загальних принципах банківської справи, а також на спеціальних нормах законодавства, що регулюють інвестиційну діяльність. До основних принципів інвестування державних банків на ринку цінних паперів належать:

- Відповідність інвестиційної діяльності стратегічним цілям розвитку банку та держави.
- Забезпечення безпеки та доходності інвестицій.
- Дотримання принципів диверсифікації інвестиційних портфелів.
- Прозорість та інформаційна відкритість інвестиційної діяльності.

– Відповідність інвестиційної діяльності вимогам законодавства та нормативним актам регуляторів ринку цінних паперів [16, с. 35].

Нормативно-правова база, що регулює інвестиційну діяльність державних банків в Україні, загалом відповідає міжнародним стандартам.

Отже, ключовими нормативно-правовими актами, що стосуються інвестиційних операцій державних банків на ринку цінних паперів в Україні, є: Конституція України, яка встановлює загальні принципи економічної системи та права на власність; Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», який визначає правові засади функціонування ринків капіталу та цінних паперів; Закон України «Про Національний банк України», який регулює діяльність центрального банку у сфері нагляду за діяльністю банків, включаючи інвестиційні операції; Закон України «Про інвестиційну діяльність», який визначає загальні принципи інвестиційної діяльності, включаючи інвестиційну діяльність банків; Закон України «Про банки і банківську діяльність», що встановлює правові засади діяльності банків, зокрема щодо інвестиційних операцій. Ці нормативно-правові акти визначають основні принципи, умови та обмеження щодо здійснення державними банками інвестиційних операцій на ринку цінних паперів, а також встановлюють вимоги до їхньої діяльності з метою забезпечення стабільності фінансової системи та захисту інвесторів.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ УЧАСТІ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ ЯК ІНВЕСТОРІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ

2.1. Сучасний стан та особливості розвитку банків з державною часткою в Україні

Банківська система України зазнала значних змін за останні роки, зокрема, значного збільшення частки держави у власності банків. Ця тенденція обумовлена низкою факторів, включаючи фінансову кризу 2008-2009 років та наступну реструктуризацію банківського сектору. Держава наразі володіє значною часткою акцій багатьох українських банків, що робить її важливим гравцем на банківському ринку. Протягом останніх років українська банківська система стикається з викликами, які випливають з різноманітних факторів. З одного боку, вона повинна адаптуватися до швидких змін у глобальному середовищі та прогресу в технологіях. З іншого боку, вона змушена боротися з внутрішніми загрозами і кризами, включаючи ті, що виникають у зв'язку з активними військовими діями на території України. Крім цього, Національному банку України наказано негайно ліквідувати усі банки, у яких російська сторона має частку в капіталі. Дані про кількість банків в Україні можна знайти в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Динаміка кількості банків в Україні за 2020-2023 рр.

Рік	Платоспроможні	Державні, у т. ч. «Приватбанк»	Іноземні	Приватні
2020	73	5	20	48
2021	71	4	20	47
2022	67	4	16	47
2023	63	5	14	44

Джерело: побудовано автором на основі [22]

Протягом періоду з 2020 по 2023 роки кількість фінансово стійких банків в Україні зменшилася на 10, з 73 до 63. Кількість державних банків, включаючи

Приватбанк, залишалася стабільною протягом 2020-2021 років, а потім зросла на 1 банк у 2023 році. Кількість іноземних банків зменшилася на 6, з 20 до 14, за вказаний період. Кількість приватних банків (без Приватбанку) скоротилася на 4, з 48 до 44, за той же період. У четвертому кварталі 2023 року у країні працювало 63 банки, що на 4 менше, ніж на початку року. Ліквідовано 4 банки: «Форвард», «Айбокс», «Конкорд» та Укрбудінвест. Їхня частка активів становила менше 1%, тому їх вихід з ринку не суттєво вплинув на роботу банківської системи [22].

20 липня 2023 року Кабінет Міністрів України ухвалив рішення про націоналізацію «Сенс Банку», який раніше був відомий як «Альфа-Банк Україна». Це сталося через низку причин, зокрема:

- Введення санкцій (проти власників банку, російських олігархів Михайла Фрідмана та Петра Авена, були введені санкції both by Ukraine and the West).
- Системна важливість («Сенс Банк» входив до переліку системно важливих банків України, і його стабільність була критичною для фінансової системи країни під час війни).
- Можливі ризики (існували побоювання, що власники банку можуть вивести активи з України або навмисно довести банк до банкрутств) [22].

Націоналізація відбулася наступним чином:

1. Виведення з ринку (20 липня 2023 року Національний банк України вивів «Сенс Банк» з ринку).
2. Тимчасова адміністрація (21 липня 2023 року Фонд гарантування вкладів фізичних осіб ввів тимчасову адміністрацію в банк).
3. Націоналізація (21 липня 2023 року Кабмін придбав акції банку у Фонду гарантування вкладів за 1 гривню) [22].

Наразі «Сенс Банк» працює в звичайному режимі під управлінням Міністерства фінансів України. Ось деякі з ключових наслідків націоналізації: захист вкладників: держава гарантує збереження коштів вкладників банку; стабільність фінансової системи: націоналізація допомогла зберегти стабільність фінансової системи України в умовах війни; зміна власника: банк перейшов з

власності приватних осіб у державну власність; можливі судові позови: колишні власники банку можуть оскаржити націоналізацію в суді [22].

На сьогоднішній день, стан і розвиток банків з державною участю в Україні відображають важливі аспекти банківського сектора країни. Це важлива складова фінансової системи, яка не лише забезпечує функціонування економіки, але і відіграє ключову роль у розвитку соціально-економічних процесів.

Державні банки в Україні мають свої унікальні особливості, які визначають їхню роль і функції у банківській системі. Вони є важливими учасниками фінансового ринку, виконуючи ряд функцій і завдань, що спрямовані на забезпечення фінансової стабільності та розвитку економіки країни. Розглядаючи сучасний стан і перспективи розвитку цих банків, можна виявити кілька ключових аспектів.

У четвертому кварталі 2023 року спостерігалися подальші тенденції розвитку банківського сектору, які впливали з попередніх періодів. Гривневе фондування від населення та бізнесу стрімко зростало, а припливи коштів в іноземній валюті залишалися стійкими. Приріст роздрібних строкових вкладень тривав, хоча зі сповільненням у порівнянні з ростом поточних вкладень. Вкладення банків у ОВДП і депозитні сертифікати НБУ також динамічно зростали. У той же час збільшувалися гривневі портфелі чистих корпоративних та роздрібних кредитів. Зниження ставок сприяло підвищенню попиту на кредити та здешевленню фондування. Ефективність операцій у банках залишалася на високому рівні, а витрати на резервування були мінімальними. Незважаючи на значне збільшення ставки оподаткування, сектор продовжував бути високорентабельним, що підтримувало його стабільність [22]. Прибутковість та наявність капіталу дозволяли банкам відповідати новим регуляторним вимогам.

Використовуючи статистичну інформацію, наведену на офіційному сайті Національного банку України [22] та дані додатку А, проаналізуємо динаміку активи банків України з державною часткою (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Динаміка активів банків України з державною часткою за 2020-2023 рр. (тис. грн)

Назва банку	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	Відхилення 2023 до 2020 рр.	
					Тис. грн	%
АТ КБ «ПриватБанк»	566 179 320	582 851 091	737 413 904	878 249 699	312 070 379	55,12
АТ «Ощадбанк»	268 759 303	249 937 975	298 158 417	369 648 417	100 889 114	37,54
АТ «Укрексімбанк»	245 631 706	210 062 743	256 500 984	285 416 620	39 784 914	16,20
АБ «УКРГАЗБАНК»	151 660 868	130 263 426	146 351 168	190 282 631	38 621 763	25,47
ПАТ «РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР»	384 825	x	x	x	x	x
АТ «СЕНС БАНК	x	x	x	131 199 438	x	x
Усього по банках з державною часткою	1 232 616 022	1 173 115235	1438424472	1 854796805	622180783	50,48
Усього по банках України	2 205 914 934	2 358 324443	2716794294	3 308 621131	1102706197	49,99
Частка активів банків з держ часткою у сукупних активах банк. системи	55,88	49,74	52,95	56,06	0,18	0,33

Джерело: побудовано автором на основі [22]

Усі державні банки, представлені в табл. 2.2, продемонстрували зростання активів протягом 2020-2023 років. Найбільш значне зростання спостерігалось в: АТ «ПриватБанк»: 55,12% (312070379 тис. грн), АТ «Ощадбанк»: 37,54% (100889114 тис. грн), АБ «УКРГАЗБАНК»: 25,47% (38621763 тис. грн). Зростання активів державних банків частково може бути обумовлено війною в Україні, яка розпочалася в 2022 році. Державні банки відігравали важливу роль у виплатах соціальної допомоги, підтримці економіки та переміщенні коштів з зон бойових дій. Хоча активи державних банків зростали, темпи зростання були трохи нижчими, ніж у всьому банківському секторі України. За 2020-2023 роки активи всього банківського сектору зросли на 49,99%, тоді як активи державних банків – на 50,48%.

Використовуючи статистичну інформацію, наведену на офіційному сайті Національного банку України [22] та дані додатку А, проаналізуємо динаміку зобов'язань банків України з державною часткою (табл. 2.3).

Усі державні банки, представлені в табл. 2.3, продемонстрували зростання зобов'язань банків України з державною часткою протягом 2020-2023 років. Найбільш значне зростання спостерігалось в: АТ «ПриватБанк»: 80,11% (267 652 986 тис. грн), АТ «Ощадбанк»: 48,07% (102 778 182 тис. грн), АТ «Укресімбанк»: 39,46% (72 023 190 тис. грн).

Таблиця 2.3 – Динаміка зобов'язань банків України з державною часткою за 2020-2023 рр. (тис. грн)

Назва банку	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	Відхилення 2023 до 2020 рр.	
					Тис. грн	%
АТ КБ «ПриватБанк»	334 115 653	340 642 144	491 885 208	601 768 639	267 652 986	80,11
АТ «Ощадбанк»	213 787 288	215 017 813	250 037 900	316 565 470	102 778 182	48,07
АТ «Укресімбанк»	182 511 236	179 639 611	232 129 766	254 534 426	72 023 190	39,46
АБ «УКРГАЗБАНК»	134 231 192	111 641 288	124 729 827	164 899 454	30 668 262	22,85
ПАТ «РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР»	119 625	x	x	x	x	x
АТ «СЕНС БАНК	x	x	x	97 414 798	x	x
Усього по банках з державною часткою	864 764 994	846 940 855	1 098 782 701	1 435 182 787	570 417 793	65,96
Усього по банках України	1 613 380 920	1 797 718 211	2 135 838 192	2 646 008 783	1 032 627 863	64,00
Частка зобов'язань банків з держ часткою у сукупних зобов'язаннях банк. системи	53,60	47,11	51,45	54,24	0,64	1,19

Джерело: побудовано автором на основі [22]

Зростання зобов'язань державних банків частково може бути обумовлено війною в Україні, яка розпочалася в 2022 році. Державні банки збільшили кредитування на підтримку економіки та населення під час війни. Також зросли обсяги державних запозичень, які розміщуються в державних банках. Темпи зростання зобов'язань державних банків були вищими, ніж у всьому банківському секторі України. За 2020-2023 роки зобов'язання всього банківського сектору зросли на 64,00%, тоді як зобов'язання державних банків – на 65,96%. На динаміку зобов'язань банків вплинули різні фактори (війна, зміна процентних ставок, курсу валют та макроекономічні умови). Зобов'язання банків України з державною часткою значно зросли протягом 2020-2023 років, що частково

обумовлено війною в Україні. Державні банки відіграли важливу роль у підтримці економіки та населення під час війни, що привело до зростання кредитування та розміщення державних запозичень.

Використовуючи статистичну інформацію, наведену на офіційному сайті Національного банку України [22] та дані додатку А, проаналізуємо динаміку прибутку (збитку) після оподаткування банків України з державною часткою (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Динаміка прибутку (збитку) після оподаткування банків України з державною часткою за 2020-2023 рр. (тис. грн)

Назва банку	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	Відхилення 2023 до 2020 рр.	
					Тис. грн	%
АТ КБ «ПриватБанк»	24 302 225	35 050 411	30 197 968	37 764 685	13 462 460	55,40
АТ «Ощадбанк»	2 776 323	1 055 378	639 803	4 752 263	1 975 940	71,17
АТ «Укрексімбанк»	-5 603 999	2 728 417	-7 718 304	5 217 473	10 821 472	-193,10
АБ «УКРГАЗБАНК»	411 039	3 771 007	-3 861 513	1 936 425	1 525 386	371,10
ПАТ «РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР»	2 066	x	x	x	x	x
АТ «СЕНС БАНК	x	x	x	5 039 349	x	x
Усього по банках з державною часткою	5 339 829	42 605 212	19 257 955	54 710 194	49 370 365	924,57
Усього по банках України	39 726 654	77 375 674	21 921 328	86 545 189	46 818 535	117,85
Частка прибутку банків з держ часткою у сукупному прибутку банк. системи	13,44	55,06	87,85	63,22	49,77	370,31

Джерело: побудовано автором на основі [22]

Більшість державних банків продемонстрували зростання прибутку (збитку) після оподаткування протягом 2020-2023 років. Винятком є АТ «Укрексімбанк», який зазнав збитків у 2020 та 2023 роках. Найбільш значне зростання прибутку спостерігалося в: АТ «ПриватБанк»: 55,40% (13 462 460 тис. грн), АТ «Ощадбанк»: 71,17% (1 975 940 тис. грн), АБ «УКРГАЗБАНК»: 371,10% (1 525 386 тис. грн). На динаміку прибутку державних банків значно вплинула війна в Україні, яка розпочалася в 2022 році. З одного боку, війна призвела до зростання процентних доходів банків завдяки збільшенню обсягів кредитування та

зростанню процентних ставок. З іншого боку, війна також призвела до зростання резервів на можливі погіршення за кредитами, що знизило чистий прибуток банків. Темпи зростання прибутку державних банків були вищими, ніж у всьому банківському секторі України. За 2020-2023 роки прибуток всього банківського сектору зріс на 117,85%, тоді як прибуток державних банків – на 924,57%. Прибуток (збиток) після оподаткування державних банків України значно зріс протягом 2020-2023 років, що частково обумовлено війною в країні. Зростання процентних доходів було частково нівельовано зростанням резервів на можливі погіршення за кредитами. Незважаючи на війну, державні банки продемонстрували стійкість та здатність генерувати прибуток.

Розподіл чистих активів за групами банків в Україні за 2020-2023 рр. наведений на рис. 2.1.

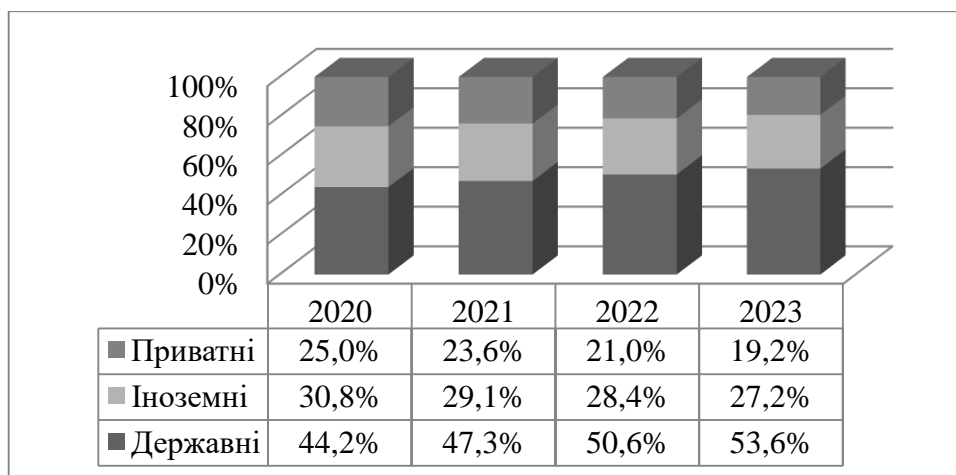

Рисунок 2.1 – Розподіл чистих активів за групами банків в Україні за 2020-2023 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [22]

Протягом періоду з 2020 по 2023 рік чисті активи державних банків в Україні постійно збільшувалися, зростаючи від 44,2% до 53,6%. У той же час, частка чистих активів іноземних банків за цей період постійно зменшувалася, з 30,8% до 27,2%. Щодо приватних банків (за винятком Приватбанку), їхня частка чистих активів протягом 2020-2023 років також стійко зменшувалася, від 25% до 19,2% [22].

Частка чистих активів державних банків зросла на 0,3 відсоткових пункти до 53,6% у четвертому кварталі. За весь 2023 рік ця частка збільшилася на 3,1 відсоткових пункти, що зумовлено включенням Сенса Банку до цієї категорії. Чисті активи платоспроможних банків значно збільшилися: на 11,1% у четвертому кварталі та на 25% за весь 2023 рік. Найбільший зріст обсягів спостерігався у депозитних сертифікатах НБУ, ОВДП та коштах банків на рахунках у НБУ. Чистий гривневий корпоративний кредитний портфель зростав завдяки збільшенню попиту, зокрема у секторі малих та середніх підприємств (МСП), що підвищилося на 6,8% квартал до кварталу та на 12,4% порівняно з попереднім роком. Чистий корпоративний кредитний портфель в іноземній валюті майже не змінився у четвертому кварталі (+0,1% в доларовому еквіваленті), але за рік скоротився на 9,8% [22].

Динаміка кількості активних платіжних карток за групами банків за 2020-2023 рр. наведена на рис. 2.2.

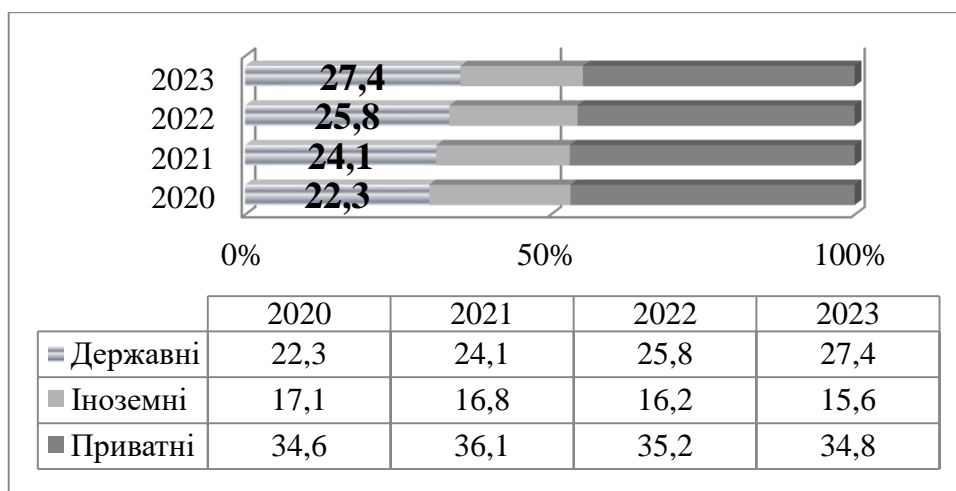

Рисунок 2.2 – Динаміка кількості активних платіжних карток за групами банків за 2020-2023 рр. (млн од.)

Джерело: побудовано автором на основі [22]

Кредитування в гривнях продовжується, переважно в рамках програми «Доступні кредити 5-7-9%». Обсяг позик, наданих в межах цієї програми, збільшився на 2% за останній квартал і на 34% за рік. Чистий роздрібний гривневий кредитний портфель зріс вже третій квартал поспіль: на 7,4% за IV

квартал та на 20,3% за 2023 рік. Значний ріст спостерігається, переважно, завдяки активному картковому кредитуванню двома провідними банками. Обсяги чистих іпотечних кредитів також рекордно зросли: за останній квартал на 23,2%, або на 3,5 млрд грн, а за рік – майже на половину, або на 6 млрд грн [22].

Протягом року якість портфеля стабілізувалася, і рівень дефолтів знижувався в усіх сегментах. Відсоток непрацюючих кредитів наприкінці року зменшився до 37,4%, що на 0,5 в.п. менше за IV квартал 2023 року та на 0,8 в.п. менше за весь 2023 рік. Головним фактором змін стало списання непрацюючих кредитів фізичним особам, що призвело до зменшення їх частки в роздрібному портфелі на 3,2 в.п. за квартал та на 6,9 в.п. за 2023 рік. Частка непрацюючих кредитів у секторі бізнесу зросла на 0,3 в.п. за квартал та на 1,3 в.п. за 2023 рік.

Протягом періоду з 2020 по 2023 рік кількість активних платіжних карток в Україні постійно зростала, з 74 мільйонів до 77,8 мільйонів одиниць. Доля активних платіжних карток державних банків за цей період також постійно збільшувалася, з 22,3% до 27,4%. У той же час частка активних карток іноземних банків протягом зазначеного періоду стійко зменшувалася, з 17,1% до 15,6%. А частка активних карток приватних банків (крім Приватбанку) також зазнавала зниження, з 34,6% до 34,8% [22].

Характерною особливістю функціонування банківського сектору України за цей період є постійні коливання ключових фінансових показників. Для здійснення аналізу, виявлення критичних проблем та напрямку для їх вирішення, а також стабілізації діяльності банківського сектору України, надзвичайно важливим є проведення дослідження поточних статистичних даних, що відображають діяльність банківського сектору у різних аспектах. Також необхідний детальний аналіз динаміки зміни ключових показників та причин їх коливання, а також оцінка кількісних наслідків вже впроваджених заходів та їх ефективності.

Структура зобов'язань банків України за 2020-2023 рр. наведена на рис. 2.3. Протягом періоду з 2020 по 2023 рік кошти фізичних осіб постійно зростали, а їх частка в структурі зобов'язань банків збільшилася з 53,2% до 58,2%. У той же час

кошти юридичних осіб протягом зазначеного періоду стійко зменшувалися, а їх частка в структурі зобов'язань банків скоротилася з 32,1% до 26,2%.

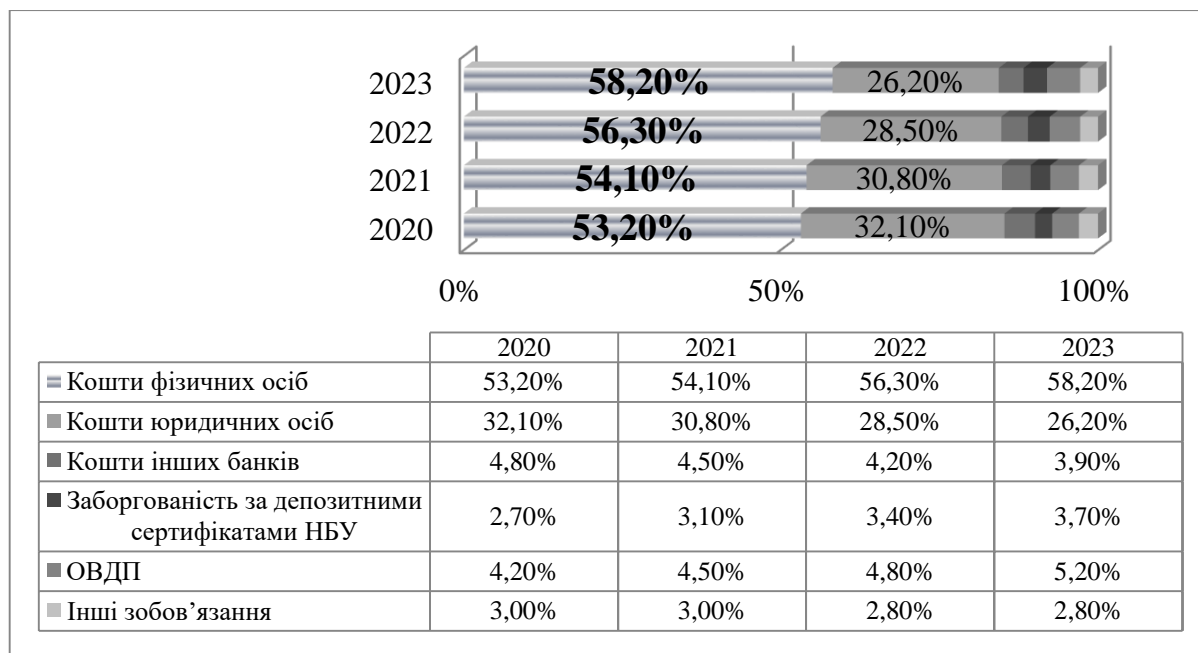

Рисунок 2.3 – Структура зобов'язань банків України в 2020-2023 рр. (%)

Джерело: побудовано автором на основі [22]

Частка інших компонентів зобов'язань змінювалася незначно. Незважаючи на умови воєнного стану, банківський сектор України продовжує функціонувати, відновлюючи роботу відділень у звільнених регіонах країни та активно розвиваючись. Основними тенденціями за зазначений період залишаються: зменшення кількості банків та їх структурних підрозділів, позитивна динаміка активів та збільшення пасивів банків, серед інших. У цілому банківська система успішно протистояла серйозним викликам на сучасному етапі, продовжуючи надавати кредити та зберігати свою ліквідність [22].

Отже, банки з державною участю зберігають свою значну роль у фінансовій системі України. Незважаючи на різноманітні виклики, вони залишаються важливими гравцями на ринку і забезпечують стабільність у секторі. Банки з державною участю відіграють ключову роль у фінансуванні реального сектору економіки. Їхні програми кредитування та інші фінансові послуги сприяють розвитку підприємництва, інвестицій та соціальних проектів. У цілому, банки з державною часткою в Україні продовжують виконувати важливу роль у розвитку

економіки та забезпеченні стабільності фінансової системи, впроваджуючи сучасні підходи та вдосконалюючи свою діяльність.

2.2. Інвестиційні портфелі державних банків: аналіз кількісних показників

Інвестиційна діяльність державних банків є важливим аспектом їх функціонування та впливає на економічний розвиток країни в цілому. Аналіз кількісних показників інвестиційних портфелів державних банків може допомогти розуміти тенденції в їхній діяльності та визначати можливі ризики та перспективи. Діяльність банків як інвесторів включає в себе ряд дій, включаючи купівлю та продаж цінних паперів, надання кредитів, заставлених придбаними цінними паперами. Проведення аналізу інвестиційних операцій у складі активних операцій банків дозволить визначити відсоток, який становлять саме інвестиційні операції серед загальної активної діяльності банків. Динаміка обсягів інвестицій в асоційовані та дочірні компанії державних банків України за 2020-2023 рр. наведена у табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Динаміка обсягів інвестицій в асоційовані та дочірні компанії державних банків України за 2020-2023 рр. (тис. грн)

Назва банку	Станом на:				Відхилення 2023 до 2020	
	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	Тис. грн	%
АТ КБ «ПриватБанк»	30 243	30 243	30 243	30 246	3	0,01
АТ «Ощадбанк»	24 800	24 800	24 800	24 800	0	0,00
АТ «Укрексімбанк»	0	0	0	0	0	х
АБ «УКРГАЗБАНК»	0	0	0	0	0	х
ПАТ «РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР»	0	х	х	х	х	х
АТ «СЕНС БАНК»	х	х	х	7 000	х	х
Усього по банках з державною часткою	55 043	55 043	55 043	62 046	7 003	12,72

Джерело: побудовано автором на основі [22]

Варто відзначити, що з 2020 по 2023 рік відбулося зростання обсягів інвестицій у державних банках. Найбільш помітне зростання відбулося в 2023 році, коли інвестиції зросли на 7003 тис. грн або 12,72% порівняно з 2022 роком. Загалом, протягом 2020-2023 років обсяги інвестицій в асоційовані та дочірні компанії державних банків України зросли на 7003 тис. грн (12,72%). АТ КБ «ПриватБанк» залишається лідером за обсягом інвестицій, проте зростання за 4 роки незначне. АТ «Укргазбанк» та АТ «Укрексімбанк» не застосовували інвестиції в асоційовані та дочірні компанії протягом 2020-2023 років. АТ «Сенс Банк» (до 1 грудня 2022 року – Альфа-Банк) – український банк, з 21 липня 2023 року належить державі. Тому дані по цьому державному банку є лише за 2023 р. АТ «СЕНС БАНК» мав значні інвестиції в 2023 році. АТ «Ощадбанк» продемонстрував стабільність інвестицій упродовж 2020-2023 рр.

Динаміка обсягів інвестиційної нерухомості державних банків України за 2020-2023 рр. наведена у табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Динаміка обсягів інвестиційної нерухомості державних банків України за 2020-2023 рр. (тис. грн)

Назва банку	Станом на:				Відхилення 2023 до 2020	
	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	Тис. грн	%
АТ КБ «ПриватБанк»	2 933 203	1 989 030	2 154 747	2 339 766	-593 437	-20,23
АТ «Ощадбанк»	633 526	633 099	626 789	626 861	-6 665	-1,05
АТ «Укрексімбанк»	1 143 451	984 056	667 496	731 444	-412 007	-36,03
АБ «УКРГАЗБАНК»	149 255	153 955	156 366	154 269	5 014	3,36
ПАТ «РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР»	43 215	х	х	х	х	х
АТ «СЕНС БАНК»	х	х	х	545 091	х	х
Усього по банках з державною часткою	4 902 649	3 760 140	3 605 398	4 397 431	-505 218	-10,31

Джерело: побудовано автором на основі [22]

Варто відзначити, що за 2020-2023 рр. відбулося зменшення обсягу інвестиційної нерухомості в АТ КБ «ПриватБанк» на 593437 тис. грн (-20,23%). Обсяг інвестиційної нерухомості в активах АТ «Укрексімбанк» зменшилися на 412007 тис. грн (-36,03%) за 2020-2023 рр. Інвестиційна нерухомість в АТ

«Ощадбанк» протягом 2020-2023 рр. майже не змінилися, скоротившись лише на 6665 тис. грн (-1,05%). Упродовж 2020-2023 рр. обсяг інвестиційної нерухомості зріс АТ «Укргазбанк» зріс на 5014 тис. грн (3,36%). У 2023 р. в АТ «Сенс Банк» обсяг інвестиційної нерухомості становить 545091 тис. грн. Загалом, протягом 2020-2023 років обсяги активів від інвестиційної нерухомості державних банків України знизилися на 505218 тис. грн (10,31%).

На рис. 2.4 наведена динаміка обсягу загальних активів та інвестицій державних банків України за 2020-2023 рр.

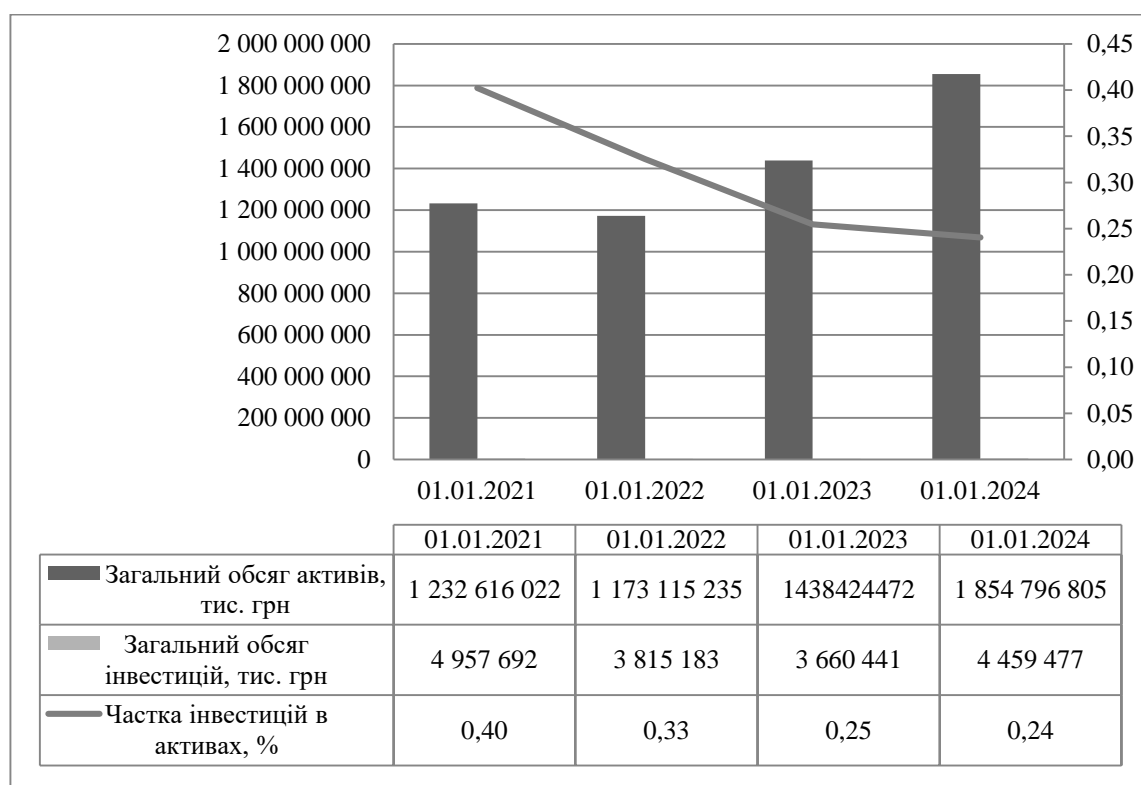

Рисунок 2.4 – Динаміка обсягу загальних активів та інвестицій державних банків України за 2020-2023 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [22]

За 2020-2023 років частка інвестицій в загальних активах державних банків України зменшилася з 0,40% до 0,24%. Найбільше зменшення частки спостерігається у 2023 році, коли вона впала на 0,01%. Загальний обсяг активів банків зростав протягом аналізованого періоду, за винятком 2022 року, коли він знизився на 5,3%. Обсяг інвестицій зменшувався протягом 2020-2023 років, за винятком 2023 року, коли він збільшився на 21,3%. У 2021 р., порівняно з 2020 р.,

загальні активи: зросли на 3,6%; обсяг інвестицій зменшився на 23,1%; частка інвестицій в загальних активах зменшилася з 0,40% у 2020 р. до 0,33% у 2021 р.

У 2022 р., порівняно з 2021 р., загальні активи: зросли на 5,3%; обсяг інвестицій зменшився на 4,0%; частка інвестицій в загальних активах зменшилася з 0,33% у 2021 р. до 0,25% у 2022 р.

У 2023 р., порівняно з 2022 р., загальні активи: зросли на 28,3%; обсяг інвестицій збільшилися на 21,3%; частка інвестицій в загальних активах зменшилася з 0,25% у 2022 р. до 0,24% у 2023 р.

Причини зміни частки інвестицій: зміна економічної ситуації (економічні потрясіння та волатильність ринків могли спонукати банки скорочувати інвестиції для зниження ризиків); зміна стратегії розвитку (банки могли переорієнтувати свою діяльність на інші напрямки, наприклад, кредитування або розвиток роздрібних послуг); регуляторні вимоги (зміни регулювання могли вплинути на апетит банків до інвестування).

Отже, за 2020-2023 рр. спостерігається зростання обсягів активів від інвестицій в цінні папери у державних банках. Зокрема, в банку «ПриватБанк» зростання склало 12,72%, в той час як в банку «Ощадбанк» обсяги залишилися практично незмінними. За аналогічний період відбулося зниження обсягів активів від інвестиційної нерухомості у державних банках. Найбільше зниження відбулося у банках «ПриватБанк» і «Укрексімбанк», до -20,23% та -36,03% відповідно. Аналіз кількісних показників інвестиційних портфелів державних банків вказує на тенденції в їхній діяльності. Зростання обсягів активів від інвестицій у цінні папери може свідчити про більш активну інвестиційну політику банків, тоді як зниження обсягів активів від інвестиційної нерухомості може вказувати на зміну стратегії або наявність ризиків у цьому секторі.

2.3. Оцінка ефективності інвестування державних банків на ринку цінних паперів

Інвестування на ринку цінних паперів є однією з ключових стратегій для державних банків у боротьбі за максимізацію прибутку та забезпечення фінансової стабільності. Інвестиційна діяльність державних банків на ринку цінних паперів має різний ступінь успішності. Деякі банки досягають значних доходів та мають низький рівень ризику завдяки ефективному управлінню портфелем, тоді як інші стикаються з великими втратами через недоцільність інвестиційних стратегій або недостатнє управління ризиками.

Оцінка ефективності інвестування державних банків на ринку цінних паперів є важливим завданням для забезпечення їхньої фінансової стабільності та розвитку. Результати дослідження дозволять банкам удосконалити свої інвестиційні стратегії та зменшити ризики, пов'язані з цією діяльністю. Проаналізуємо обсяг цінних паперів державних банків України (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Динаміка зміну обсягу сукупного портфелю цінних паперів державних банків України за 2020-2023 рр., млн грн

Назва банку	Станом на:				Частка портфеля ЦП в чистих активах на 01.01.2024, %	Приріст 2023 до 2020, %
	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024		
АТ КБ «ПриватБанк»	146613,75	155393,67	244161,89	305268,69	34,76	108,21
АТ «Ощадбанк»	84099,27	85861,25	88801,90	124478,58	33,67	48,01
АТ «Укресімбанк»	71721,49	58881,60	46651,46	83313,87	29,19	16,16
АБ «УКРГАЗБАНК»	59534,53	34463,30	30230,38	70747,16	37,18	18,83
ПАТ «РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР»	288,88	x	x	x	x	x
АТ «СЕНС БАНК»	x	x	x	46283,33	35,28	x
Усього по банках з державною часткою	362257,93	334599,82	409845,62	630091,62	33,97	73,93
Питома вага цінних паперів державних банків України банків з державною часткою у сукупному показнику по банківській системі	44,12	46,44	48,89	50,40	x	14,23

Джерело: побудовано автором на основі [22]

Загальний обсяг портфелів цінних паперів державних банків значно зріс з 362257,93 млн грн на початку 2021 року до 630091,62 млн грн на початку 2024 року, що свідчить про збільшення інвестицій у цінні папери державними банками. АТ КБ «ПриватБанк» продемонстрував найбільший приріст у портфелі цінних паперів на 108,21%, що відображає активну стратегію банку щодо інвестування у цінні папери. АТ «Ощадбанк» та АБ «УКРГАЗБАНК» також показали значне збільшення портфелів на 48,01% та 18,83% відповідно. АТ «Укрексімбанк» зменшив обсяг портфелю у 2022 та 2023 роках, але потім показав зростання у 2024 році, досягнувши приросту лише на 16,16% за весь період. АТ «СЕНС БАНК» з'явився в даних лише за 2024 рік із значним обсягом портфелю цінних паперів. Питома вага цінних паперів державних банків у загальному показнику по банківській системі постійно зростала, досягнувши 50,40% на початку 2024 року, що свідчить про підвищення ролі державних банків у цьому сегменті ринку. Загалом, аналіз показує, що державні банки активно збільшували свої портфелі цінних паперів, що могло бути зумовлено як стратегіями управління активами, так і економічними умовами, які впливали на інвестиційні рішення банків.

Проаналізуємо обсяг цінних паперів, які обліковуються за амортизованою собівартістю державних банків України (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Динаміка обсягів цінних паперів, які обліковуються за амортизованою собівартістю державних банків України за 2020-2023 рр., тис. грн

Назва банку	Станом на:				Відхилення 2023 до 2020	
	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	Тис. грн	%
АТ КБ «ПриватБанк»	27417601	26319531	100242085	133798041	106380440	388,00
АТ «Ощадбанк»	71266302	82480106	79981913	114948481	43682179	61,29
АТ «Укрексімбанк»	57177970	46144247	34107780	55720927	-1 457 043	-2,55
АБ «УКРГАЗБАНК»	3500478	5 004 384	7013233	23889602	20389124	582,47
ПАТ «РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР»	288884	x	x	x	x	x
АТ «СЕНС БАНК»	x	x	x	28 426 772	x	x
Усього по банках з державною часткою	159651234	159948267	221345011	356783824	197132590	123,48
Питома вага цінних паперів, які обліковуються за амортизованою собівартістю з державною часткою у сукупному показнику по банківській системі	55,84	50,72	39,90	44,95	-10,89	-19,50

Джерело: побудовано автором на основі [22]

Загальний обсяг цінних паперів, які обліковуються за амортизованою собівартістю, у державних банках зросли з 2020 по 2023 рік. Найбільше зростання відбулося у банках «ПриватБанк» та «Ощадбанк» з відхиленням відповідно на 388,00% та 61,29%. У той же час, банки «Укрексімбанк» та «ПАТ «РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР» відзначають зменшення обсягів цінних паперів з 2020 по 2023 рік. Особливо значне зменшення спостерігається у «ПАТ «РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР», де дані відсутні взагалі. У банку «СЕНС БАНК» обсяг цінних паперів відсутній до 2024 року, де вони становлять 28 426 772 тис. грн. Таким чином, загальна тенденція показує зміну обсягів цінних паперів у державних банках, що пов'язано з різними стратегіями інвестування або змінами на фінансовому ринку.

У табл. 2.9 наведені дані щодо динаміки процентних доходів, доходів від операцій з цінними паперами та показника чистого (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів по державним банкам України за 2023 рік, використовуючи дані додатку Д.

Таблиця 2.9 – Дані щодо динаміки процентних доходів, доходів від операцій з цінними паперами та показника чистого (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів по державним банкам України за 2023 рік, тис. грн

Банк	Процентні доходи	Доходи від операцій з цінними паперами	Чистий процентний дохід	Доходи від операцій з цінними паперами / ЧПД, %	Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів
АТ КБ «ПриватБанк»	66 237 277	37 795 139	28 442 138	133,27%	6 267 340
АТ «Ощадбанк»	32 646 276	17 795 291	14 850 985	119,84%	353 384
АТ «Укрексімбанк»	21 835 798	10 462 596	11 373 202	92,02%	1 013 497
АБ «УКРГАЗБАНК»	17 369 734	8 657 257	8 712 477	99,45%	306 800
АТ «СЕНС БАНК»	11 183 388	4 087 480	7 095 908	57,82%	77 134
Усього по банках з державною часткою	149 272 473	78 797 763	70 474 710	111,89%	8 018 155

Джерело: побудовано автором на основі [22]

Варто відзначити, що значна частина прибутку державних банків України генерується за рахунок інвестицій в ЦП, а не традиційних банківських операцій, таких як кредитування фізичних та юридичних осіб. Аналіз динаміки процентних

доходів, доходів від операцій з цінними паперами та чистого (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів по державним банкам України за 2023 рік дозволяє зробити кілька висновків щодо фінансової стратегії та ефективності діяльності цих установ. Для більшості державних банків, доходи від операцій з цінними паперами становлять значну частину чистого процентного доходу (ЧПД). У АТ КБ «ПриватБанк» цей показник перевищує 100%, що свідчить про важливу роль операцій з цінними паперами в доходах банку. АТ «СЕНС БАНК» має найнижчий показник доходів від операцій з цінними паперами щодо ЧПД (57,82%), що може вказувати на більшу залежність від традиційних процентних доходів. АТ КБ «ПриватБанк» має найбільше чисте збільшення резервів під знецінення цінних паперів (6 267 340 тис. грн), що може свідчити про більші ризики, пов'язані з їхнім портфелем цінних паперів. Інші банки, такі як АБ «УКРГАЗБАНК» та АТ «СЕНС БАНК», мають значно менші суми резервів під знецінення цінних паперів, що може вказувати на відмінності в управлінні ризиками або якості їхніх портфелів. Сукупний показник доходів від операцій з цінними паперами по банках з державною часткою складає 111,89% від ЧПД, що підкреслює важливість цього сегменту для державних банків. Аналіз показує, що операції з цінними паперами є ключовим компонентом доходів для державних банків України, і різні банки мають різні підходи до управління цими активами та пов'язаними з ними ризиками.

Оцінка ефективності інвестування державних банків на ринку цінних паперів України наведена у табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Оцінка ефективності інвестування державних банків на ринку цінних паперів України за 2020-2023 рр., млн грн

Назва банку	2020	2021	2022	2023	Показники ефективності
1	2	3	4	5	6
АТ КБ «ПриватБанк»	119196,15	129074,14	143919,80	171470,65	Зростання обсягів цінних паперів за 2020-2023 рр.: 43,86%. Процентні доходи у 2023 р.: 66237277 тис. грн. Доходи від операцій з цінними паперами у 2023 р.: 37795139 тис. грн. Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у 2023 р.: 6267340 тис. грн.

Продовження табл. 2.10

1	2	3	4	5	6
АТ «Ощадбанк»	12832,97	3381,14	8819,99	9530,10	Скорочення обсягів цінних паперів за 2020-2023 рр.: -25,74%. Процентні доходи у 2023 р.: 32 646 276 тис. грн. Доходи від операцій з цінними паперами у 2023 р.: 17 795 291 тис. грн. Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у 2023 р.: 353 384 тис. грн.
АТ «Укресімбанк»	14543,52	12737,35	12543,68	27592,94	Зростання обсягів цінних паперів за 2020-2023 рр.: 89,73%. Процентні доходи у 2023 р.: 21 835 798 тис. грн. Доходи від операцій з цінними паперами у 2023 р.: 10 462 596 тис. грн. Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у 2023 р.: 1 013 497 тис. грн.
АБ «УКРГАЗБАНК»	56034,06	29458,92	23217,15	46857,56	Скорочення обсягів цінних паперів за 2020-2023 рр.: -16,38%. Процентні доходи у 2023 р.: 17 369 734 тис. грн. Доходи від операцій з цінними паперами у 2023 р.: 8 657 257 тис. грн. Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у 2023 р.: 306 800 тис. грн.
АТ «СЕНС БАНК»	x	x	x	17856,56	Процентні доходи у 2023 р.: 11 183 388 тис. грн. Доходи від операцій з цінними паперами у 2023 р.: 4 087 480 тис. грн. Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у 2023 р.: 77 134 тис. грн.

Джерело: побудовано автором на основі [22]

Загальний аналіз показує, що державні банки мають різні рівні ефективності в інвестуванні на ринку цінних паперів. Найбільш ефективними з точки зрізу росту обсягів та доходності є АТ КБ «ПриватБанк» та АТ «Укресімбанк», в той час як інші банки мають менш високий рівень доходності і зменшення резервів під знецінення цінних паперів.

АТ КБ «ПриватБанк» продемонстрував найбільше зростання обсягів цінних паперів за весь період (43,86%), що свідчить про значне збільшення інвестицій в цінні папери. АТ «Укресімбанк» також мав значне зростання (89,73%), що пов'язано зі зміною інвестиційної стратегії або сприятливими умовами на ринку.

АТ «Ощадбанк» та АТ «Укргазбанк» скоротили свої інвестиції в цінні папери на 25,74% та 16,38% відповідно, що обумовлено різними факторами, такими як обережніша інвестиційна політика, реалізація цінних паперів для отримання коштів або погіршення фінансових показників.

АТ КБ «ПриватБанк» отримав найбільший обсяг процентних доходів (66 237 277 тис. грн) та доходів від операцій з цінними паперами (37 795 139 тис. грн) у 2023 році. Це свідчить про те, що банк не лише активно інвестує, але й отримує значний прибуток від своїх інвестицій.

АТ «Укргазбанк» та АТ «Ощадбанк» також отримали значні доходи від цінних паперів, 17 369 734 тис. грн та 32 646 276 тис. грн процентних доходів відповідно, 8657257 тис. грн та 17 795 291 тис. грн доходів від операцій з цінними паперами.

АТ КБ «ПриватБанк» мав найбільше чисте збільшення резервів під знецінення цінних паперів (6 267 340 тис. грн) у 2023 році, що свідчить про те, що банк очікує певного знецінення своїх інвестицій в цінні папери в майбутньому. АТ «Укргазбанк» та АТ «Ощадбанк» також мали чисте збільшення резервів, 1013497 тис. грн та 353384 тис. грн відповідно. АТ «Укргазбанк» мав значне зменшення резервів у 2023 році, 306 800 тис. грн.

АТ КБ «ПриватБанк» продемонстрував найкращі показники за всіма трьома ключовими показниками: зростання обсягів цінних паперів, доходи від цінних паперів та чисте збільшення резервів. АТ «Укргазбанк» та АТ «Ощадбанк» показали змішані результати, маючи значне зростання обсягів цінних паперів та доходи від них, але також і чисте збільшення резервів. АТ «Укргазбанк» скоротив свої інвестиції в цінні папери протягом 2020-2022 років, але значно зріс у 2023 році.

АТ КБ «ПриватБанк» чітко виступає лідером за всіма трьома ключовими показниками: зростання обсягів цінних паперів, доходи від них та чисте збільшення резервів. Це свідчить про те, що банк має успішну інвестиційну стратегію, яка приносить значний прибуток. АТ «Ощадбанк» та АТ «Укргазбанк» продемонстрували змішані результати, маючи значне зростання обсягів цінних

паперів та доходи від них, але й чисте збільшення резервів, що свідчить про те, що банки очікують певного знецінення своїх інвестицій в цінні папери в майбутньому. АТ «Укргазбанк» скоротив свої інвестиції в цінні папери протягом 2020-2022 років, але значно зріс у 2023 році. Це пов'язано зі зміною інвестиційної стратегії або сприятливими умовами на ринку. АТ «Сенс Банк», з'явившись на ринку цінних паперів серед державних банків України лише у 2023 році, продемонстрував значні інвестиції та отримав певні доходи.

Отже, загалом, обсяги інвестицій державних банків в цінні папери зросли протягом 2020-2023 років. Це свідчить про те, що банки стають більш активними інвесторами на цьому ринку. Проте, деякі банки, такі як АТ «Ощадбанк» та АТ «Укргазбанк», скоротили свої інвестиції в цінні папери протягом 2020-2022 років. Це пов'язано з різними факторами, такими як обережніша інвестиційна політика, реалізація цінних паперів для отримання коштів або погіршення фінансових показників. Доходи від інвестицій державних банків в цінні папери також зросли протягом 2020-2023 років. Це свідчить про те, що інвестиції в цінні папери приносять банкам прибуток.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ ЯК ІНВЕТОРІВ НА РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ

3.1. Проблеми розвитку інвестування державних банків на ринку цінних паперів в Україні

Інвестування державних банків на ринку цінних паперів є важливим фактором для забезпечення фінансової стабільності та розвитку економіки України. Однак, цей процес часто зіштовхується з рядом проблем, які можуть значно ускладнити його ефективність та впливати на загальний фінансовий ринок. Однією з ключових проблем є низька ліквідність цінних паперів на внутрішньому ринку. Це ускладнює можливість ефективного управління портфелем та швидкого реагування на зміни у фінансовому середовищі.

Війна в Україні, яка розпочалася 24 лютого 2022 року, суттєво вплинула на всі сфери економіки, в тому числі й на ринок цінних паперів. Державні банки, як ключові учасники цього ринку, зіткнулися з низкою проблем, які ускладнюють їх інвестиційну діяльність. Війна в Україні створила низку проблем для розвитку інвестування державних банків на ринку цінних паперів. Для подолання цих проблем необхідні комплексні заходи з боку держави, банків та інших учасників ринку.

Державні банки часто стикаються з недостатньою чіткістю та стабільністю регуляторного середовища, що ускладнює планування та прийняття стратегічних рішень щодо інвестицій. Ринок цінних паперів часто пов'язаний з високим рівнем ризику, особливо у зв'язку з волатильністю та нестабільністю фінансових ринків. Це може знижувати інтерес державних банків до інвестування у цей сектор.

Основні проблеми розвитку інвестування державних банків на ринку цінних паперів в Україні наведені у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Основні проблеми інвестування державних банків на корпоративному ринку цінних паперів

Проблема	Характеристика	Можливі наслідки
Нестабільність економічної та політичної ситуації	Зміна процентних ставок, інфляції, курсу валют, законодавства та інших факторів може призвести до значних втрат від інвестицій.	Зниження прибутковості інвестицій, збільшення резервів під знецінення цінних паперів, погіршення фінансових показників банків.
Низький рівень корпоративного управління	Недосконала система прийняття інвестиційних рішень, неефективний контроль ризиків, недобросовісна діяльність менеджменту може призвести до втрат від інвестицій.	Зниження прибутковості інвестицій, збільшення резервів під знецінення цінних паперів, погіршення фінансових показників банків, репутаційні втрати.
Невідповідність кваліфікації персоналу	Недостатній рівень знань та досвіду персоналу, відповідального за інвестування, може призвести до прийняття помилкових інвестиційних рішень.	Зниження прибутковості інвестицій, збільшення резервів під знецінення цінних паперів, погіршення фінансових показників банків.
Недостатня доступність інформації	Неповна або несвоєчасна інформація про стан ринку цінних паперів, фінансовий стан емітентів цінних паперів та інші фактори може призвести до прийняття необґрунтованих інвестиційних рішень.	Зниження прибутковості інвестицій, збільшення резервів під знецінення цінних паперів, погіршення фінансових показників банків.
Недосконалість законодавства	Прогалини в законодавстві, нечіткі правила обліку та оподаткування інвестицій можуть призвести до додаткових витрат та ризиків для банків.	Зниження прибутковості інвестицій, збільшення витрат банків, погіршення фінансових показників банків.
Державні банки України демонструють високу залежність від доходів, отриманих від операцій з ОВДП та державних сертифікатів (ДС) НБУ	Державні банки України значною мірою інвестують у ОВДП (облігації внутрішньої державної позики) та депозитні сертифікати НБУ. Це забезпечує стабільні доходи при відносно низьких ризиках, але обмежує диверсифікацію портфеля цінних паперів.	Зниження доходності в разі зниження ставок за ОВДП та ДС НБУ. Підвищений ризик для банківської системи у разі дефолту або фінансових проблем держави. Обмежені можливості для отримання більш високих доходів з інших фінансових інструментів.
Обмежена диверсифікація портфеля цінних паперів	Фокус на ОВДП та ДС НБУ знижує диверсифікацію портфеля, що обмежує потенціал банків для отримання доходів з інших видів цінних паперів.	Вразливість до змін у державній фінансовій політиці. Зниження конкурентоспроможності банків на фінансовому ринку. Недоотримання потенційно вищих доходів з корпоративних цінних паперів або інших фінансових інструментів.
Ризик зміни державної фінансової політики	Залежність від рішень уряду та НБУ щодо ставок і умов випуску ОВДП та ДС НБУ.	Ризик зниження доходів через зміну державної політики. Високий рівень непередбачуваності фінансових результатів. Можливі втрати через несприятливі зміни економічної ситуації.

Продовження табл. 3.1

Проблема	Характеристика	Можливі наслідки
Обмеження розвитку інвестиційної діяльності	Відсутність стимулів для інвестування в більш ризиковані, але потенційно більш прибуткові активи.	Обмеження інновацій в інвестиційній діяльності банків. Недоотримання прибутку від інших видів інвестицій. Зниження потенціалу для розвитку банківської системи.
Ризик макроекономічної нестабільності	Державні банки більш вразливі до макроекономічних коливань, які впливають на спроможність уряду виконувати свої фінансові зобов'язання.	Підвищення кредитного ризику. Можливість втрат у разі фінансових криз або зниження економічної стабільності. Зниження рівня довіри інвесторів і клієнтів.
Неефективність використання ресурсів при інвестуванні в державні цінні папери	Державні банки вкладають значні кошти у ОВДП та ДС НБУ, що забезпечує стабільні доходи, але не максимізує потенціал використання фінансових ресурсів. Інвестиції у державні цінні папери мають нижчу дохідність порівняно з іншими можливими фінансовими інструментами.	Недоотримання потенційно більш високих доходів, що могли б бути отримані від інвестицій у більш прибуткові активи. Зниження конкурентоспроможності банків на фінансовому ринку через меншу дохідність. Уповільнення економічного розвитку банків та обмеження їх здатності до інновацій. Ризик для банківської системи у разі дефолту або фінансових проблем держави, від яких залежить стабільність доходів від ОВДП та ДС НБУ. Відсутність стимулів для розвитку і впровадження нових фінансових продуктів та послуг.

Джерело: складено автором на основі [5]

Основні проблеми інвестування державних банків на ринку цінних паперів в Україні:

– Низька ліквідність ринку. Війна призвела до значного скорочення обсягів торгів на ринку цінних паперів. Інвестори стали більш обережними та менш схильними до ризикованих інвестицій. Це ускладнює для банків купівлю та продаж цінних паперів, а також робить ціноутворення на ринку менш прозорим.

– Волатильність цін. Ціни на цінні папери значно коливаються під впливом воєнних подій та економічної невизначеності. Це робить інвестиції в цінні папери більш ризикованими та може призвести до значних втрат для банків.

– Зростання процентних ставок. Національний банк України з початку війни значно підвищив облікову ставку. Це призвело до зростання процентних

ставок за державними облігаціями, що робить їх менш привабливими для інвесторів.

– Пошкодження інфраструктури. Війна призвела до пошкодження або руйнування деяких об'єктів інфраструктури, важливих для функціонування ринку цінних паперів. Це може ускладнювати для банків здійснення операцій з цінними паперами.

– Втрата персоналу: Війна призвела до того, що деякі працівники банків, які відповідали за інвестиційну діяльність, виїхали з країни або були мобілізовані до армії.

Наслідки проблем розвитку інвестування державних банків на ринку цінних паперів в Україні:

– Зниження прибутковості інвестицій. Через вищезазначені проблеми банки можуть отримувати менший прибуток від інвестицій в цінні папери.

– Збільшення резервів під знецінення цінних паперів. Банки можуть бути змушені створювати більші резерви під знецінення цінних паперів, що може призвести до погіршення їх фінансових показників.

– Зменшення інвестицій в економіку. Банки можуть скоротити інвестиції в цінні папери, що може негативно вплинути на розвиток економіки України.

Державні банки відіграють важливу роль в економіці України, забезпечуючи стабільність фінансової системи та підтримуючи державні фінансові політики. Вони часто інвестують значні кошти в облігації внутрішньої державної позики (ОВДП) та депозитні сертифікати Національного банку України (ДС НБУ), що гарантує стабільні доходи. Однак така стратегія інвестування не завжди є найефективнішою з точки зору максимізації потенціалу використання фінансових ресурсів.

Державні банки в Україні мають значну частку своїх інвестиційних портфельів, сформованих з ОВДП та ДС НБУ. Це пов'язано з кількома факторами:

1. Безпека інвестицій. ОВДП та ДС НБУ вважаються низькоризиковими інструментами, оскільки підтримуються державою.

2. Стабільність доходів. Вкладення в ці цінні папери забезпечує стабільний потік доходів, що є важливим для підтримання ліквідності та фінансової стабільності банків.

3. Регуляторні вимоги. Державні банки можуть бути зобов'язані інвестувати у державні цінні папери для виконання регуляторних вимог або політичних рішень.

Попри вищезазначені переваги, така інвестиційна стратегія має кілька суттєвих недоліків:

1. Низька дохідність. ОВДП та ДС НБУ мають нижчу дохідність порівняно з іншими фінансовими інструментами, такими як корпоративні облігації, акції або інвестиції в реальний сектор економіки.

2. Обмежена диверсифікація. Інвестування переважно в державні цінні папери обмежує диверсифікацію портфеля банків, підвищуючи їхню вразливість до змін у державній фінансовій політиці.

3. Відсутність стимулів для інновацій. Надмірна залежність від стабільних, але низькодохідних інструментів знижує стимул для банків розвивати нові фінансові продукти та послуги.

4. Ризик дефолту. Хоча й малоімовірний, дефолт держави може мати катастрофічні наслідки для банків, які сильно залежать від доходів з ОВДП та ДС НБУ.

Можливі наслідки:

1. Зниження конкурентоспроможності. Державні банки можуть втрачати конкурентоспроможність порівняно з приватними банками, які більш активно інвестують в інші, більш прибуткові активи.

2. Уповільнення економічного розвитку. Недоотримання потенційних доходів може обмежити можливості банків щодо фінансування інноваційних проектів та розвитку нових фінансових інструментів.

3. Фінансова стабільність. Хоча інвестиції в державні цінні папери забезпечують короткострокову стабільність, вони можуть призвести до

довгострокових ризиків, пов'язаних зі зміною макроекономічної ситуації та фінансової політики держави.

Отже, інвестування державних банків на ринку цінних паперів в Україні стикається зі значними проблемами, які можуть обмежувати їхню ефективність та вплив на фінансовий ринок. Необхідно приділити увагу вирішенню цих проблем для забезпечення стабільного та ефективного розвитку ринку цінних паперів в країні. Рекомендації щодо подолання проблем розвитку інвестування державних банків на ринку цінних паперів в Україні: держава може надати державним банкам фінансову допомогу для підтримки їх інвестиційної діяльності; держава може вжити заходів для стимулювання розвитку ринку цінних паперів, наприклад, знизити податки на інвестиції в цінні папери; банки повинні вдосконалити свою систему прийняття інвестиційних рішень та контроль ризиків; банки повинні інвестувати в навчання та розвиток своїх працівників, які відповідають за інвестиційну діяльність; держава повинна вдосконалити законодавство, яке регулює ринок цінних паперів, щоб зробити його більш прозорим та ефективним.

3.2 Пріоритетні напрями підвищення ефективності діяльності державних банків як інвесторів на ринку цінних паперів

Державні банки відіграють важливу роль на ринку цінних паперів, проте їхня діяльність не завжди ефективна через різноманітні фактори, що впливають на їхню діяльність. Для збільшення ефективності державні банки можуть розглядати можливість розширення свого інвестиційного портфеля, включаючи різноманітні класи цінних паперів, такі як акції, облігації, інвестиційні фонди тощо. Це дозволить зменшити ризики та забезпечити більш стабільний прибуток.

Використання передових аналітичних та прогнозних методів допоможе державним банкам зрозуміти ринкові тенденції та приймати більш обґрунтовані

рішення щодо інвестицій. Вдосконалення прогнозування ринкових рухів допоможе у мінімізації ризиків та максимізації прибутковості. Залучення висококваліфікованих фахівців та постійне навчання персоналу щодо фінансових ринків та інвестиційних стратегій може позитивно вплинути на ефективність інвестиційної діяльності державних банків.

Активність банків на фінансовому ринку, зокрема у сфері державних цінних паперів, в основному обумовлена потребою держави у залученні додаткових фінансових ресурсів. Банки, особливо державні, відіграють ключову роль у цьому процесі, допомагаючи уникнути застосування механізму емісії для покриття дефіциту бюджету. Проте іноді використання емісійного механізму є необхідним для погашення позик за державними цінними паперами.

Ринок державних цінних паперів не завжди є привабливим для банків, з огляду на високі ризики, пов'язані з кредитуванням, та обмежений попит на кредити серед бізнесу і населення. Тому банки часто вкладають вільні кошти у короткострокові депозитні сертифікати Національного банку України, які є безризиковими і приносять високий дохід.

Активна участь банків на внутрішньому ринку державних цінних паперів є важливою для забезпечення макрофінансової стійкості. Це допомагає уникнути емісійного фінансування дефіциту бюджету, покращує строковість коштів у банківській системі та зменшує ризики для валютного ринку та цінової стабільності.

Під час воєнних дій роль банків на ринку державних цінних паперів стає ще більш важливою, оскільки вони утримують найбільший обсяг урядових облігацій, що підтримує систему державних фінансів та забезпечує необхідні фінансові ресурси для обороноздатності країни. Однак надмірна концентрація інвестицій банків у державних цінних паперах може призвести до ризиків ліквідності у разі невчасного погашення урядових зобов'язань. Тому важливо застосовувати збалансовані підходи до управління ризиками в банківському інвестуванні.

У сучасних умовах банки відіграють важливу роль як учасники внутрішнього ринку державних цінних паперів, сприяючи розвитку фінансового

сектора та зменшенню залежності від зовнішніх кредиторів. Однак це також створює додаткові системні ризики та може відволікати ресурси від кредитування реального сектора економіки. Тому важливо розглядати потребу в диверсифікації інвестиційних операцій банків та збільшенні їхньої уваги до інших фінансових інструментів.

Підвищення ефективності діяльності державних банків на ринку цінних паперів в Україні можливе за умови впровадження пріоритетних напрямів, які включають розширення інвестиційного портфеля, вдосконалення аналітичних та прогнозних методів та підвищення фінансової грамотності персоналу. Основні напрями підвищення ефективності діяльності державних банків як інвесторів на ринку цінних паперів наведені у табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Основні напрями підвищення ефективності діяльності державних банків як інвесторів на корпоративному ринку цінних паперів

Напря́м	Характеристика	Очікувані результати	Ризики та виклики
1	2	3	4
Диверсифікація інвестиційного портфеля	Розширення інвестиційного портфеля за рахунок включення корпоративних облігацій, акцій та інших фінансових інструментів.	Підвищення доходності портфеля. Зниження ризиків, пов'язаних з концентрацією в державних цінних паперах.	Збільшення інвестиційних ризиків. Необхідність розробки нових стратегій управління портфелем.
Активне кредитування реального сектору економіки	Збільшення обсягів кредитування малих і середніх підприємств, інноваційних проєктів та стартапів.	Підтримка економічного зростання. Створення нових робочих місць. Підвищення конкурентоспроможності економіки.	Високий рівень кредитних ризиків. Необхідність створення нових продуктів і послуг.
Розвиток нових фінансових продуктів	Створення нових програм кредитування, інвестиційних фондів та інших фінансових інструментів для залучення приватного капіталу.	Залучення додаткових фінансових ресурсів. Підвищення доходів від нових продуктів.	Потреба в значних інвестиціях для розробки і впровадження нових продуктів. Необхідність навчання персоналу.
Залучення міжнародних інвестицій	Співпраця з міжнародними фінансовими інституціями, залучення іноземних інвестицій.	Збільшення обсягів інвестицій. Обмін досвідом та найкращими практиками.	Ризик валютних коливань. Регуляторні та політичні ризики.

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4
Управління ризиками	Розробка і впровадження нових методів управління інвестиційними та кредитними ризиками.	Зниження ризиків втрат. Підвищення стабільності фінансових результатів.	Витрати на впровадження нових систем управління ризиками. Необхідність постійного моніторингу та адаптації.
Інституційний розвиток	Підвищення кваліфікації персоналу, розвиток корпоративного управління та зміцнення інституційної спроможності банків.	Підвищення ефективності управління. Зниження операційних ризиків.	Витрати на навчання та розвиток персоналу. Складність впровадження змін у великих організаціях.

Джерело: складено автором на основі [11, с. 117]

Враховуючи зростання обсягів емісійної, інвестиційної та посередницької діяльності банків на вітчизняному ринку цінних паперів протягом останніх п'яти років, можна стверджувати, що форми й інструменти державного регулювання цих видів банківської діяльності, впроваджені Національним банком та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, демонструють свою ефективність. Ефективне державне регулювання банківської діяльності на ринку цінних паперів дозволить спрямувати його розвиток у необхідному для держави напрямі та уникнути фінансових криз і потрясінь, що є найбільш болючими для дрібних інвесторів. Тому питання ефективного державного регулювання діяльності професійних учасників фондового ринку, зокрема банків, є надзвичайно важливими. Практика наглядової діяльності регуляторів фінансового сектора країни повинна базуватися на вивченні тенденцій розвитку професійної діяльності на ринку цінних паперів та своєчасно реагувати на виклики та кризи, спрямовуючи заходи регулювання на подолання існуючих проблем і створення передумов для збільшення обсягів фінансування національної економіки за рахунок інвестицій у цінні папери.

Інвестиції державних банків в ОВДП та ДС НБУ забезпечують стабільні доходи, але не максимізують потенціал використання фінансових ресурсів. Для

підвищення ефективності своєї діяльності, державні банки повинні розглянути можливість диверсифікації своїх інвестиційних портфелів, розробки нових фінансових продуктів та залучення міжнародних інвестицій. Це дозволить не лише підвищити дохідність, але й зміцнити їхню фінансову стабільність та конкурентоспроможність на ринку.

Для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів державні банки можуть розглянути такі альтернативні стратегії:

1. Диверсифікація портфеля. Інвестування в ширший спектр фінансових інструментів, включаючи корпоративні облігації, акції та проекти в реальному секторі, може підвищити дохідність та знизити ризики.

2. Розвиток нових фінансових продуктів. Інвестування в інноваційні фінансові продукти та послуги може забезпечити додаткові джерела доходів та підвищити конкурентоспроможність банків.

3. Залучення міжнародних інвестицій. Державні банки можуть активніше співпрацювати з міжнародними фінансовими інституціями, залучаючи інвестиції та обмінюючись досвідом.

Дослідження пріоритетних напрямів підвищення ефективності діяльності державних банків як інвесторів на ринку цінних паперів під час війни є актуальним з кількох причин:

– Державні банки відіграють важливу роль у фінансуванні економіки України. Підвищення ефективності їх інвестиційної діяльності може сприяти мобілізації інвестиційних ресурсів та стимулювати економічне зростання.

– Державні банки можуть відігравати значну роль у розвитку ринку корпоративних цінних паперів України. Їхня активна інвестиційна діяльність може сприяти збільшенню ліквідності ринку та залученню нових інвесторів.

Підвищення ефективності діяльності державних банків як інвесторів на ринку цінних паперів під час війни є важливим завданням, від якого залежить мобілізація інвестиційних ресурсів, фінансова стійкість банків та розвиток ринку цінних паперів. Реалізація пріоритетних напрямів, визначених у цій статті, може

допомогти державним банкам подолати виклики, з якими вони стикаються в умовах війни, та стати більш ефективними інвесторами.

Отже, основним пріоритетним напрямом розвитку діяльності державних банків як інвесторів на ринку цінних паперів полягає у розширенні інвестиційного портфеля. Розглядання різноманітних класів цінних паперів, таких як акції, облігації, інвестиційні фонди тощо, дозволить збільшити рівень диверсифікації та знизити загальний ризик інвестування. Другий напрямок включає в себе вдосконалення аналітичних та прогнозних методів для забезпечення більш точних та обґрунтованих рішень щодо інвестицій. Це допоможе державним банкам краще розуміти ринкові тенденції та ефективніше реагувати на них. Третій пріоритетний напрямок полягає у підвищенні фінансової грамотності персоналу державних банків, що може бути досягнуто шляхом проведення навчань, тренінгів та залучення висококваліфікованих фахівців. Збільшена фінансова грамотність сприятиме прийняттю більш обґрунтованих та стратегічних рішень щодо інвестицій. У цілому, враховуючи ці пріоритетні напрями, державні банки можуть зростати в своїй ролі інвесторів на ринку цінних паперів, підвищуючи ефективність своєї діяльності та забезпечуючи стабільний та прибутковий розвиток.

ВИСНОВКИ

Отже, за результатами проведеного дослідження варто зробити відповідні висновки:

Досліджено державні банки як учасників фінансового ринку. Державні банки, як учасники фінансового ринку, відіграють ключову роль у функціонуванні та розвитку економіки країни. Державні банки відповідають за управління грошовими потоками та забезпеченням фінансової стабільності країни. Державні банки надають кредити та фінансову підтримку для розвитку різних галузей економіки, включаючи виробництво, інфраструктуру та соціальні програми, що сприяє зростанню ВВП, створенню нових робочих місць та підвищенню життєвого рівня населення. Державні банки приймають участь у формуванні та втіленні економічної політики держави, спрямованої на забезпечення сталого економічного зростання та соціального розвитку. Державні банки забезпечують стабільність фінансової системи, вживаючи заходів для запобігання фінансовим кризам та зниженням ризиків для банківської системи. Державні банки можуть фінансувати інноваційні проекти та допомагати в їхньому впровадженні, сприяючи технологічному прогресу та підвищенню конкурентоспроможності країни.

Проведено дослідження нормативно-правового регламентування інвестиційних операцій державних банків на ринку цінних паперів в Україні. Основними нормативно-правовими актами, що стосуються інвестиційних операцій державних банків на ринку цінних паперів в Україні, є: Конституція України, яка встановлює загальні принципи економічної системи та права на власність; Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», який визначає правові засади функціонування ринків капіталу та цінних паперів; Закон України «Про Національний банк України», який регулює діяльність центрального банку у сфері нагляду за діяльністю банків, включаючи інвестиційні операції; Закон України «Про інвестиційну діяльність», який визначає загальні принципи інвестиційної діяльності, включаючи інвестиційну діяльність банків;

Закон України «Про банки і банківську діяльність», що встановлює правові засади діяльності банків, зокрема щодо інвестиційних операцій. Ці нормативно-правові акти визначають основні принципи, умови та обмеження щодо здійснення державними банками інвестиційних операцій на ринку цінних паперів, а також встановлюють вимоги до їхньої діяльності з метою забезпечення стабільності фінансової системи та захисту інвесторів.

Проаналізовано сучасний стан та особливості розвитку банків з державною часткою в Україні. Більшість державних банків продемонстрували зростання прибутку (збитку) після оподаткування протягом 2020-2023 років. Винятком є АТ «Укрексімбанк», який зазнав збитків у 2020 та 2023 роках. Найбільш значне зростання прибутку спостерігалось в: АТ «ПриватБанк»: 55,40% (13 462 460 тис. грн), АТ «Ощадбанк»: 71,17% (1 975 940 тис. грн), АБ «УКРГАЗБАНК»: 371,10% (1 525 386 тис. грн). На динаміку прибутку державних банків значно вплинула війна в Україні, яка розпочалася в 2022 році. З одного боку, війна призвела до зростання процентних доходів банків завдяки збільшенню обсягів кредитування та зростанню процентних ставок. З іншого боку, війна також призвела до зростання резервів на можливі погіршення за кредитами, що знизило чистий прибуток банків. Темпи зростання прибутку державних банків були вищими, ніж у всьому банківському секторі України. За 2020-2023 роки прибуток всього банківського сектору зріс на 117,85%, тоді як прибуток державних банків – на 924,57%. Прибуток (збиток) після оподаткування державних банків України значно зріс протягом 2020-2023 років, що частково обумовлено війною в країні. Зростання процентних доходів було частково нівельовано зростанням резервів на можливі погіршення за кредитами. Незважаючи на війну, державні банки продемонстрували стійкість та здатність генерувати прибуток.

Досліджено інвестиційні портфелі державних банків: проведено аналіз кількісних показників. За 2020-2023 рр. спостерігається зростання обсягів активів від інвестицій в цінні папери у державних банках. Зокрема, в банку «ПриватБанк» зростання склало 12,72%, в той час як в банку «Ощадбанк» обсяги залишилися практично незмінними. За аналогічний період відбулося зниження обсягів активів

від інвестиційної нерухомості у державних банках. Найбільше зниження відбулося у банках «ПриватБанк» і «Укресімбанк», до -20,23% та -36,03% відповідно. Аналіз кількісних показників інвестиційних портфелів державних банків вказує на тенденції в їхній діяльності. Зростання обсягів активів від інвестицій у цінні папери може свідчити про більш активну інвестиційну політику банків, тоді як зниження обсягів активів від інвестиційної нерухомості може вказувати на зміну стратегії або наявність ризиків у цьому секторі.

Проведено оцінку ефективності інвестування державних банків на ринку цінних паперів. Варто відзначити, що обсяги цінних паперів державних банків України зросли протягом 2020-2023 років. Це свідчить про те, що банки стають більш активними інвесторами на цьому ринку. Проте, деякі банки, такі як АТ «Ощадбанк» та АТ «Укргазбанк», скоротили свої інвестиції в цінні папери протягом 2020-2022 років. Це пов'язано з різними факторами, такими як обережніша інвестиційна політика, реалізація цінних паперів для отримання коштів або погіршення фінансових показників. Доходи від цінних паперів у державних банків також зросли протягом 2020-2023 років. Це свідчить про те, що інвестиції в цінні папери приносять банкам прибуток.

Досліджено проблеми розвитку інвестування державних банків на ринку цінних паперів в Україні. Варто відзначити, що інвестування державних банків на ринку цінних паперів в Україні стикається зі значними проблемами, які можуть обмежувати їхню ефективність та вплив на фінансовий ринок. Державні банки відіграють важливу роль в економіці України, забезпечуючи стабільність фінансової системи та підтримуючи державні фінансові політики. Вони часто інвестують значні кошти в облігації внутрішньої державної позики (ОВДП) та депозитні сертифікати Національного банку України (ДС НБУ), що гарантує стабільні доходи. Однак така стратегія інвестування не завжди є найефективнішою з точки зору максимізації потенціалу використання фінансових ресурсів.

Обґрунтовано пріоритетні напрями підвищення ефективності діяльності державних банків як інвесторів на ринку цінних паперів. Активна участь банків

на внутрішньому ринку державних цінних паперів є важливою для забезпечення макрофінансової стійкості. Це допомагає уникнути емісійного фінансування дефіциту бюджету, покращує строковість коштів у банківській системі та зменшує ризики для валютного ринку та цінової стабільності. Інвестиції державних банків в ОВДП та ДС НБУ забезпечують стабільні доходи, але не максимізують потенціал використання фінансових ресурсів. Для підвищення ефективності своєї діяльності, державні банки повинні розглянути можливість диверсифікації своїх інвестиційних портфелів, розробки нових фінансових продуктів та залучення міжнародних інвестицій. Це дозволить не лише підвищити дохідність, але й зміцнити їхню фінансову стабільність та конкурентоспроможність на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова Л. М., Любовська М. М. Банки з державною участю: оцінка ризиків високої частки їх капіталу в банківському секторі та шляхи їх мінімізації. *Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки»*. 2020. Випуск 1(89). С. 3-13.
2. Банківська система: навчальний посібник; за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.
3. Борисова Л. Є., Мамуненко М. С. Сучасні напрями розвитку вітчизняних банківських операцій з цінними паперами. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2021. Вип. 2 (103). С. 35–41.
4. Ганзюк С.М. Фінансовий ринок: конспект лекцій. Кам'янське : ДДТУ, 2022. 64 с.
5. Гатаулліна Е. Проблематика розвитку фінансового ринку України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-21> (дата звернення: 20.04.2024)
6. Дубогриз Є. Державні банки: валіза без ручки. *CASE Україна. Центр соціально-економічних досліджень*. 2021. 40 с.
7. Еркес О., Калита О., Сундук Т. Банківська система України в умовах війни. *Scientia-fructuosa*. 2022. №144(4). С. 122–133.
8. Жердецька Л. В. Оцінка ефективності інвестиційної діяльності банків України на фондовому ринку. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. № 9–10 (286–287). С. 11–17.
9. Забчук Г., Іващук О. Ризики банківської системи України в умовах воєнного стану. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2022. № 1-2. С. 50–61.
10. Зайцева Л. О. Банківська система України: стан, проблеми розвитку. *Бізнес Інформ: економіка, фінанси, грошовий обіг і кредит*. 2018. № 1. С. 280-285.

11. Заславська О. І., Петканич М.-В. М. Цифрова трансформація банківського бізнесу в умовах розвитку фінансових технологій. *Науковий вісник Ужгородського Університету*. 2023. Серія Економіка. Випуск 2 (62). С. 116-122.

12. Касич А. О., Підкуйко О. О., Коротенкова І. М. Роль державних банків у розвитку національної економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 4. С. 35-40.

13. Клочко А. М. Економіко-правові засади банківської безпеки в умовах посилення євроінтеграційних процесів в Україні. *Юридичний бюлетень : науковий журнал*. 2021. № 18. URL: http://www.law_bulletin.oduvs.od.ua/arkhiv (дата звернення: 20.04.2024)

14. Коваленко В.В. Ринок цінних паперів в умовах кризи економіки України. *Регіональна економіка та управління*. 2016. № 5(12). С. 31–34.

15. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. Документ 254к/96-ВР, чинний, поточна редакція – Редакція від 01.01.2020, підстава – 27-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 20.04.2024)

16. Корнева Т. В. Інструменти законодавчого впливу на процедури нагляду в банківській сфері. *Науково-практичний круглий стіл* (м. Суми, 28 січня 2022 р.). С. 34-37.

17. Костогриз В. Г. Державні банки у системі забезпечення фінансової стабільності банківського сектору України. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*, 2018. Вип. 1. С. 335-341.

18. Криховецька З. М., Кохан І. В. Проблеми та шляхи вдосконалення формування фінансових ресурсів банків. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 39. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-10> (дата звернення: 20.04.2024)

19. Макаренко Ю. П. Сучасний стан та шляхи удосконалення банківського регулювання та нагляду. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. №12. С. 62-67.

20. Машлій Г., Галюк М. стан та перспективи розвитку фінансового ринку України. Наукові конференції. Наукові конференції. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-3776/> (дата звернення: 20.04.2024).

21. Онищенко Ю. І. Управління інвестиційною діяльністю банку: теорія та практика. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 25. С. 738–745.

22. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-onoviv-perelik-sistemno-vajlivih-bankiv-13732> (дата звернення: 20.04.2024)

23. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk> (дата звернення: 20.04.2024)

24. Офіційний сайт Мінфін. URL: <https://minfin.com.ua/> (дата звернення: 20.04.2024)

25. Офіційний сайт НКЦПФР. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/> (дата звернення: 20.04.2024)

26. Офіційний сайт Української біржі. URL: <https://www.ux.ua/> (дата звернення: 20.04.2024).

27. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 20.04.2024).

28. Пишний А. Фактор незламності: як фінансова система долає виклики війни та що буде далі. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/02/16/697112/> (дата звернення: 20.04.2024)

29. Попов О. Г. Теоретичі основи забезпечення банківської безпеки держави. *Економіка, управління та адміністрування*. 2023. № 3 (105). С. 195-202.

30. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000р. №2121-III (зі змінами та доповненнями). Ост. Ред. 09.02.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення: 20.04.2024)

31. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text> (дата звернення: 20.04.2024).

32. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV (зі змінами та доповненнями). Ост. Ред. 07.02.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (дата звернення: 20.04.2024)

33. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, N 47, ст. 646. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення: 20.04.2024)

34. Про порядок регулювання банків в Україні: Інструкція Національного Банку України № 368 від 28.08.2001 р. Ост. Ред. 13.08.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text> (дата звернення: 20.04.2024)

35. Про використання банками хмарних послуг в умовах воєнного стану в Україні: Постанова Національного банку України від 08.03.2022 № 42. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0042500-22#Text> (дата звернення: 20.04.2024)

36. Про затвердження Положення про організацію процесу управління проблемними активами в банках України: Постанова Правління НБУ від 18.07.2019 р. № 97. Документ v0097500-19, чинний, поточна редакція – Редакція від 22.05.2021, підстава – v0041500-21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0097500-19#Text> (дата звернення: 20.04.2024)

37. Рац О. Дослідження ефективності функціонування банківських установ України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. № 47. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-67> (дата звернення: 20.04.2024)

38. Рисін В., Папірник С. Трансформація ролі банків на ринку державних боргових цінних паперів. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-6> (дата звернення: 20.04.2024)

39. Руда О. Л. Сучасний стан банківської системи України та її конкурентоспроможність. *Ефективна економіка*. 2019. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7013> (дата звернення: 20.04.2024)

40. Селіверстова Л. С., Адаменко І. П. Особливості розвитку фінансового ринку України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 9. С. 13–17.

41. Семенча І. Є. Горбулова Ю. Р. Фінансова стійкість та стабільність у банківській діяльності: розмежування понять та аналіз дефініцій. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020. Випуск 32. С. 81–85.
42. Синюк А. О. Методичні підходи до визначення бізнес-моделей банків в Україні. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. №3 (69). С. 120-131.
43. Сисоєнко І. А., Карлюка Д. О. Оцінка фінансових результатів банківської діяльності. *Інфраструктура ринку*. 2021. № 41. С. 297-301.
44. Сисоєнко І., Карлюка Д. Аналіз основних фінансових показників діяльності банків України. *Підприємництво та інновації*. 2022. № 23. С. 132-137.
45. Ситник Н. С., Стасишин А. В., Блащук-Девяткіна Н. З., Петик Л. О. Банківська система : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.
46. Соколова Х. О., Волкова В. В. Активи та пасиви банків України: сучасний стан та фактори впливу. *Економіка і організація управління*. 2018. № 4 (32). С. 65-74.
47. Солодовнік О. О. Позиціювання державних банків на ринку банківських послуг України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2017. Вип. 27 (2). С. 110-114.
48. Стечишин Т. Б., Малахова О. Л. Банківська справа : навч. посібник. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 404 с.
49. Стойко О. Я. Банківські операції: навч. посіб. Київ : Економіка, 2004. 456 с.
50. Татарин Н. Б., Юрченко І. М. Вплив пандемії COVID-19 на ринок ОВДП в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку. *Проблеми економіки*. 2021. № 2 (48). С. 210–216.
51. Татарин Н. Б., Бундз Н. Б., Кравчук А. С Фондовий ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку. *Молодий вчений*. 2021. № 3. С. 379–383.
52. Фатоне Л., Маріані Ф. Управління системними ризиками в динамічній моделі банківської системи зі стохастичними активами та пасивами. *J Econ Interact Coord*. 2021. № 15. С. 183–219.

53. Черкасова С. В. Банківська інвестиційна діяльність на вітчизняному фондовому ринку. *Підприємництво і торгівля*. 2019. Вип. 24. С. 51–58.

54. Черкасова С. Регулювання діяльності банків на вітчизняному ринку цінних паперів. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-93> (дата звернення: 20.04.2024)

55. Babayev A., Stetsenko B. Problems of opportunism of financial intermediaries in the countries with «transitive» economy. *Economic and Social Development (Book of Proceedings)*, 37th International Scientific Conference on Economic and Social Development «Socio-Economic Problems of Sustainable Development» (Baku, 14-15 February 2019). Pp. 860-866.

56. Ryazanova Nadiya. Energy-information Concept of Value. *Economic Annals-XXI* (2019), 177(5-6), 4-21.

57. Oleksandr Sushchenko, Ievgen Volkovskiy, Viktor Fedosov, Nadiya Ryazanova. Environmental risks and sustainable development indicators: determinants of impact. *Economic Annals-XXI / Ekonomičnij Časopis-XXI*, 2020, Vol 185, Issue 9/10, p4.

58. Stetsenko B. Arzhevitin S., Okhrymenko I., Bilochenko A., Biloshapka V. Modern problems of bank lending of enterprises of the agricultural complex of Ukraine Financial and credit activity: problems of theory and practice . Vol. 4 No. 39. 2021. Pp. 50-57.

59. Kotina H., Stepura M., Kornieva A., Slavkova A. Fiscal solvency and fiscal limitations under economic crisis and recovery: An empirical approach of Ukraine *Investment Management and Financial Innovations*. Volume 20 Issue 1, 2023. Pp.277-292.

ДОДАТКИ

Додаток А

Показники фінансової діяльності (Активи банків України) станом на 01.01.2021 р., тис. грн [22]

№ з/п	NKB	Банк	Грошові кошти та їх еквіваленти	Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	Кошти в інших банках	Кредити та заборгованість клієнтів	Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії	Інвестиційна нерухомість	Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	Відстрочений податковий актив	Основні засоби та нематеріальні активи	Інші фінансові активи	Інші активи	Чисті активи, усього	Усього резервів	Загальні активи, усього	Довідково: ОВДП
1	2	3	4	9	11	13	18	21	24	25	26	27	28	29	31	33	34	35	36
Банки з державною часткою																			
1	46	АТ КБ «ПриватБанк»	27 029 630	100 749 834	23 653 430	56 805 053	119 196 146	27 417 601	30 243	2 933 203	6 659 887	18 000	7 641 977	12 329 644	2 474 927	386 939 574	-179 239 746	566 179 320	195 296 856
2	6	АТ «Ощадбанк»	15 294 209	46 152 268	11 260 439	63 226 077	12 832 971	71 266 302	24 800	633 526	275 237	198 969	9 725 360	2 361 809	2 470 521	235 722 487	-33 036 816	268 759 303	105 085 478
3	2	АТ «Укрексімбанк»	4 217 270	29 116 752	34 152 089	48 591 484	14 543 523	57 177 970	0	1 143 451	250 146	1 175 372	2 019 719	101 838	345 879	192 835 492	-52 796 214	245 631 706	59 074 443
4	274	АБ «УКРГАЗБАНК»	7 684 869	4 930	24 843 830	47 517 583	56 034 056	3 500 478	0	149 255	39 429	0	1 505 738	379 742	1 120 113	142 780 022	-8 880 845	151 660 868	42 815 155
5	593	ПАТ «РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР»	880	0	275	0	0	288 884	0	43 215	1 005	0	44 178	1 133	5 080	384 650	-175	384 825	116 795
		Усього по банках з державною часткою	54 226 858	176 023 784	93 910 062	216 140 196	202 606 696	159 651 234	55 043	4 902 649	7 225 704	1 392 341	20 936 972	15 174 166	6 416 519	958 662 224	-273 953 797	1 232 616 022	402 388 727
		УСЬОГО	111 049 549	192 114 164	220 865 187	595 881 425	307 740 591	285 933 262	300 101	12 181 312	7 568 047	3 063 214	48 320 875	24 705 638	13 117 163	1 822 840 530	-383 074 404	2 205 914 934	518 604 192

Продовження додатку А

Показники фінансової діяльності (Активи банків України) станом на 01.01.2022 р., тис. грн [22]

№ з/п	NKB	Банк	Грошові кошти та їх еквіваленти	Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	Кошти в інших банках	Кредити та зобов'язаність клієнтів	Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний	Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії	Інвестиційна нерухомість	Дебіторська зобов'язаність щодо поточного податку на прибуток	Відстрочений податковий актив	Основні засоби та нематеріальні активи	Інші фінансові активи	Інші активи	Чисті активи, усього	Усього резервів	Загальні активи, усього	Довідково: ОВДП
Банки з державною часткою																			
1	46	АТ КБ «ПриватБанк»	28 117 656	93 096 372	25 839 685	70 193 030	129 074 136	26 319 531	30 243	1 989 030	9 977 735	0	7 362 230	13 429 096	1 827 925	407 256 669	-175 594 422	582 851 091	206 216 778
2	6	АТ «Ощадбанк»	12 326 181	42 786 103	6 138 047	74 754 086	3 381 140	82 480 106	24 800	633 099	417 175	198 969	8 996 538	2 695 123	2 056 335	236 887 702	-13 050 273	249 937 975	92 753 365
3	2	АТ «Укрексімбанк»	3 854 266	23 901 855	31 314 549	69 330 616	12 737 353	46 144 247	0	984 056	250 146	1 190 303	1 924 878	155 002	299 693	192 086 965	-17 975 778	210 062 743	47 699 653
4	274	АБ «УКРГАЗБАНК»	4 163 270	0	26 103 265	55 889 683	29 458 919	5 004 384	0	153 955	674	32 254	1 442 805	363 780	659 201	123 272 188	-6 991 237	130 263 426	22 728 177
		Усього по банках з державною часткою	48 461 374	159 784 330	89 395 546	270 167 415	174 651 547	159 948 267	55 043	3 760 140	10 645 729	1 421 525	19 726 451	16 643 001	4 843 154	959 503 524	-213 611 711	1 173 115 235	369 397 972
		УСЬОГО	110 637 168	178 503 622	232 395 733	766 839 045	335 967 664	315 351 408	310 101	8 416 966	10 732 247	3 175 311	48 273 900	30 246 499	12 382 611	2 053 232 275	-305 092 168	2 358 324 443	546 066 611

Продовження додатку А

Показники фінансової діяльності (Активи банків України) станом на 01.01.2023 р., тис. грн [22]

NKB	Банк	Грошові кошти та їх еквіваленти	Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	Кошти в інших банках	Кредити та заборгованість клієнтів	Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії	Інвестиційна нерухомість	Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	Відстрочений податковий актив	Основні засоби та нематеріальні активи	Інші фінансові активи	Інші активи	Чисті активи, усього	Усього резервів	Загальні активи, усього	Довідково: ОВДП
2	3	4	9	11	13	18	21	24	25	26	27	28	29	31	33	34	35	36
Банки з державною часткою																		
46	АТ КБ «ПриватБанк»	40 566 774	95 716 216	60 233 746	71 355 251	143 919 800	100 242 085	30 243	2 154 747	12 051 312	1 100 185	6 617 191	14 097 277	1 589 198	549 674 027	-187 739 877	737 413 904	235 870 992
6	АТ «Ощадбанк» **	16 303 348	54 578 819	12 381 263	83 215 595	8 819 985	79 981 913	24 800	626 789	470 943	225 013	8 627 706	3 659 955	3 286 049	272 202 177	-25 956 240	298 158 417	89 831 760
2	АТ «Укресімбанк» **	9 314 939	30 174 994	60 623 212	82 421 873	12 543 679	34 107 780	0	667 496	2 792	1 414 884	2 050 295	391 108	442 791	234 155 844	-22 345 140	256 500 984	47 747 705
274	АБ «УКРГАЗБАНК»	7 833 472	14 973	22 967 048	64 759 128	23 217 149	7 013 233	0	156 366	2 690 423	30 138	1 400 138	750 656	813 225	131 645 949	-14 705 219	146 351 168	21 969 395
	Усього по банках з державною часткою	74 018 533	180 485 001	156 205 270	301 751 847	188 500 613	221 345 011	55 043	3 605 398	15 215 469	2 770 220	18 695 331	18 898 996	6 131 263	1 187 677 996	-250 746 476	1 438 424 472	395 419 851
	УСЬОГО	156 657 210	192 264 443	364 653 091	686 871 782	270 723 183	554 726 535	267 630	5 793 165	15 556 964	4 996 360	44 484 097	41 893 862	12 789 723	2 351 678 045	-365 116 250	2 716 794 294	483 146 784

Продовження додатку А

Показники фінансової діяльності (Активи банків України) станом на 01.01.2024 р., тис. грн [22]

№ з/п	NKB	Банк	Грошові кошти та їх еквіваленти	Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через валову обліковування	Кошти в інших банках	Кредити та заборгованість клієнтів	Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії	Інвестиційна нерухомість	Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на додану вартість	Відстрочений податковий актив	Основні засоби та нематеріальні активи	Інші фінансові активи	Інші активи	Чисті активи, усього	Усього резервів	Загальні активи, усього	Довідково: ОВДП
1	2	3	4	9	11	13	18	21	24	25	26	27	28	29	31	33	34	35	36
Банки з державною часткою																			
1	46	АТ КБ «ПриватБанк»	79 648 102	100 376 470	75 061 458	95 637 763	171 470 647	133 798 041	30 246	2 339 766	3 616	400 929	6 689 505	18 191 597	1 414 749	685 062 888	- 193 186 810	878 249 699	255 668 013
2	6	АТ «Ощадбанк»	35 844 445	48 969 137	27 234 593	89 109 019	9 530 103	114 948 481	24 800	626 861	431	200 864	11 641 478	1 946 359	3 381 309	343 457 881	-26 190 536	369 648 417	107 447 267
3	2	АТ «Укресімбанк»	17 147 712	23 602 418	57 610 508	75 604 400	27 592 940	55 720 927	0	731 444	1 003 027	1 414 884	2 125 756	512 239	645 168	263 711 422	-21 705 198	285 416 620	57 868 732
4	274	АБ «УКРГАЗБАНК»	13 531 561	33	22 833 792	63 332 947	46 857 556	23 889 602	0	154 269	1 070 155	0	1 364 416	1 557 920	1 220 684	175 812 933	-14 469 699	190 282 631	42 756 093
5	272	АТ «СЕНСБАНК»	8 829 723	692 850	13 495 037	33 856 066	17 856 555	28 426 772	7 000	545 091	2 018	583 168	3 697 704	456 171	412 096	108 860 252	-22 339 185	131 199 438	17 985 648
		Усього по банках з державною часткою	155 001 543	173 640 907	196 235 387	357 540 195	273 307 801	356 783 824	62 046	4 397 431	2 079 247	2 599 845	25 518 858	22 664 286	7 074 007	1 576 905 377	- 277 891 428	1 854 796 805	481 725 753
		УСЬОГО	292 656 612	194 871 681	403 094 264	688 375 804	456 477 593	793 777 824	292 633	6 087 071	2 320 462	4 405 045	48 408 552	37 666 139	14 371 844	2 942 805 522	- 365 815 609	3 308 621 131	653 989 504

Додаток Б

Показники фінансової діяльності (Зобов'язання банків України) станом на 01.01.2021 р., тис. грн [22]

№ з/п	NKB	Банк	Кошти отримані від НБУ	Кошти банків	Кошти клієнтів	У тому числі кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	Боргові цінні папери, емітовані банком	Інші залучені кошти	Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	Відстрочені податкові зобов'язання	Резерви за зобов'язаннями	Інші фінансові зобов'язання	Інші зобов'язання	Субординований борг	Усього зобов'язань
1	2	3	4	5	6	7	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
		Банки з державною часткою														
1	46	АТ КБ «ПриватБанк»	0	2 243	309 536 166	84 236 876	0	2 327	340 323	0	163 888	10 687 483	8 591 292	4 556 324	235 607	334 115 653
2	6	АТ «Ощадбанк»	5 499 287	4 517 246	184 886 207	58 687 396	0	0	12 004 421	0	432 802	634 094	3 320 819	1 216 171	1 276 240	213 787 288
3	2	АТ «Укресімбанк»	16 008 768	1 471 327	114 640 732	73 440 438	1 123	0	43 161 310	0	0	146 181	2 445 524	295 095	4 341 176	182 511 236
4	274	АБ «УКРГАЗБАНК»	0	2 505 157	126 570 817	96 045 668	226 875	0	3 164 521	37	60 806	406 111	704 736	592 131	0	134 231 192
5	593	ПАТ «РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР»	0	12 235	98 554	98 554	0	0	0	0	3 279	0	0	5 557	0	119 625
		Усього по банках з державною часткою	21 508 055	8 508 209	735 732 476	312 508 932	227 998	2 327	58 670 575	37	660 775	11 873 869	15 062 372	6 665 278	5 853 022	864 764 994
		УСЬОГО	61 853 586	30 490 023	1 377 386 326	681 195 098	490 086	508 964	68 645 044	861 877	1 000 158	16 733 854	29 663 331	15 847 785	9 899 885	1 613 380 920

Продовження додатку Б

Показники фінансової діяльності (Зобов'язання банків України) станом на 01.01.2022 р., тис. грн [22]

№ з/п	NKB	Банк	Кошти отримані від НБУ	Кошти банків	Кошти клієнтів	Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	Боргові цінні папери, емітовані банком	Інші залучені кошти	Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	Відстрочені податкові зобов'язання	Резерви за зобов'язаннями	Інші фінансові зобов'язання	Інші зобов'язання	Субординований борг	Усього зобов'язань
1	2	3	4	5	6	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
		Банки з державною часткою													
1	46	АТ КБ «ПриватБанк»	0	2 532	321 705 424	0	2 427	328 330	0	159 146	3 650 326	10 617 547	3 949 108	227 304	340 642 144
2	6	АТ «Ощадбанк»	7 248 487	3 065 099	188 933 317	0	0	8 020 752	0	372 928	833 480	4 364 641	1 300 149	878 960	215 017 813
3	2	АТ «Укресімбанк»	21 367 229	4 173 214	121 473 150	7	0	27 237 654	0	0	291 568	991 894	499 298	3 605 597	179 639 611
4	274	АБ «УКРГАЗБАНК»	4 699 967	4 799 959	96 716 590	71 208	0	2 505 737	445 447	0	635 462	1 180 991	585 926	0	111 641 288
		Усього по банках з державною часткою	33 315 684	12 040 803	728 828 481	71 215	2 427	38 092 473	445 447	532 074	5 410 836	17 155 073	6 334 481	4 711 861	846 940 855
	УСЬОГО		95 601 502	36 095 771	1 539 595 617	205 888	633 019	53 587 756	2 134 240	812 458	7 492 209	36 192 059	16 971 094	8 396 600	1 797 718 211

Продовження додатку Б

Показники фінансової діяльності (Зобов'язання банків України) станом на 01.01.2023 р., тис. грн [22]

НКВ	Банк	Кошти отримані від НБУ	Кошти банків	Кошти клієнтів	Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	Боргові цінні папери, емітовані банком	Інші залучені кошти	Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	Відстрочені податкові зобов'язання	Резерви за зобов'язаннями	Інші фінансові зобов'язання	Інші зобов'язання	Субординований борг	Усього зобов'язань
2	3	4	5	6	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	Банки з державною часткою													
46	АТ КБ «ПриватБанк»	0	329	464 871 501	0	2 528	567 788	2 972 075	0	5 803 423	13 222 380	4 140 466	304 719	491 885 208
6	АТ «Ощадбанк» **	0	2 678 614	231 297 543	0	0	6 582 399	44	323 426	1 179 977	5 581 896	1 677 561	716 442	250 037 900
2	АТ «Укрексімбанк» **	18 468 854	3 643 689	175 616 649	9 810	0	27 301 358	143	0	522 314	2 171 010	340 493	4 055 444	232 129 766
274	АБ «УКРГАЗБАНК»	998 957	5 568 569	112 755 404	334	0	3 385 859	0	0	698 805	685 889	636 012	0	124 729 827
	Усього по банках з державною часткою	19 467 811	11 891 201	984 541 096	10 144	2 528	37 837 404	2 972 262	323 426	8 204 518	21 661 175	6 794 532	5 076 604	1 098 782 701
	УСЬОГО	38 145 863	21 218 604	1 931 258 861	1 041 457	21 071	49 983 004	4 644 164	603 928	10 711 843	52 023 189	15 799 166	10 387 040	2 135 838 192

Продовження додатку Б

Показники фінансової діяльності (Зобов'язання банків України) станом на 01.01.2024 р., тис. грн [22]

НКВ	Банк	Кошти отримані від НБУ	Кошти банків	Кошти клієнтів	Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	Боргові цінні папери, емітовані банком	Інші залучені кошти	Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	Відстрочені податкові зобов'язання	Резерви за зобов'язаннями	Інші фінансові зобов'язання	Інші зобов'язання	Субординований борг	Усього зобов'язань
2	3	4	5	6	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	Банки з державною часткою													
46	АТ КБ «ПриватБанк»	0	486	549 686 644	0	2 628	3 087 561	25 790 403	0	5 437 546	13 063 856	4 383 015	316 500	601 768 639
6	АТ «Ощадбанк»	0	1 641 460	298 969 607	0	0	7 022 396	3 040 000	327 996	914 078	2 633 711	1 765 406	250 816	316 565 470
2	АТ «Укресімбанк»	0	6 335 656	212 986 687	1 377	0	28 730 787	0	0	246 439	1 946 161	481 437	3 805 882	254 534 426
274	АБ «УКРГАЗБАНК»	0	2 794 956	154 079 932	19 430	0	5 579 937	0	277 724	830 487	567 434	749 554	0	164 899 454
272	АТ «СЕНС БАНК»	0	24 577	95 143 899	265	0	6 771	137	0	324 181	937 396	977 571	0	97 414 798
	Усього по банках з державною часткою	0	10 797 135	1 310 866 770	21 072	2 628	44 427 452	28 830 540	605 720	7 752 731	19 148 559	8 356 983	4 373 198	1 435 182 787
	УСЬОГО	2 482 725	20 789 577	2 435 959 699	518 982	88 463	54 337 989	52 317 420	1 691 753	10 276 342	40 738 243	19 232 634	7 574 957	2 646 008 783

Додаток В

Показники про фінансові результати банків України станом на 01.01.2021 р., тис. грн [22]

Банк	Процентні доходи	доходи від операцій з цінними паперами	Процентні витрати	інші процентні витрати	Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)	Комісійні доходи	Комісійні витрати	Чистий комісійний дохід/(Чисті комісійні витрати)	Торговий результат	Інші операційні доходи	Інші доходи	Всього доходів	Відрахування до резервів	Адміністративні та інші операційні витрати	Всього витрат	Прибуток/(збиток) до оподаткування	Витрати на податок на прибуток	Прибуток/(збиток) після оподаткування
3	4	7	8	11	12	13	14	15	16	20	21	22	23	29	38	39	40	41
Банки з державною часткою																		
АТ КБ «ПриватБанк»	33 563 085	13 276 800	11 961 443	6 692	21 601 641	27 649 024	8 888 206	18 760 818	11 696 546	1 066 347	337 727	53 463 078	10 569 005	18 597 412	29 166 418	24 296 661	-5 565	24 302 225
АТ «Ощадбанк»	18 462 282	8 915 536	10 476 278	111 027	7 986 004	8 043 812	3 080 510	4 963 302	3 727 896	392 284	62 340	17 131 826	1 623 142	12 776 306	14 399 448	2 732 378	-43 945	2 776 323
АТ «Укресімбанк»	10 025 752	4 217 570	8 663 505	437 752	1 362 246	1 139 072	328 741	810 331	-811 850	739 221	88 865	2 188 815	4 471 808	3 045 145	7 516 953	-5 328 139	275 861	603 999
АБ «УКРГАЗБАНК»	9 576 262	4 666 091	6 366 658	21 440	3 209 604	1 618 635	382 655	1 235 980	397 054	364 431	83 709	5 290 779	1 356 352	3 422 923	4 779 275	511 504	100 465	411 039
ПАТ «РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР»	26 367	26 367	378	0	25 989	803	26	777	85	11 467	3 327	41 645	68	38 982	39 050	2 595	529	2 066
Усього по банках з державною часткою	71 653 748	31 102 364	37 468 263	576 911	34 185 485	38 451 347	12 680 139	25 771 208	15 009 731	2 573 751	575 968	78 116 143	18 020 375	37 880 769	55 901 144	22 214 999	327 345	21 887 655
Усього по банках з приватним капіталом	31 389 688	4 648 671	12 031 699	205 223	19 357 988	14 339 254	5 394 720	8 944 533	2 413 915	2 189 458	1 603 342	34 509 238	5 554 761	22 624 734	28 179 495	6 329 743	989 914	339 829
УСЬОГО	147 742 889	44 576 246	62 894 752	1 156 137	84 848 137	70 640 195	24 131 791	46 508 404	21 507 004	6 812 916	468 218	163 679	31 036 947	88 570 375	119 607 322	43 537 358	810 703	726 654

Продовження додатку В

Показники про фінансові результати банків України станом на 01.01.2022 р., тис. грн [22]

NKB	Банк	Процентні доходи	доходи від операцій з цінними паперами	Процентні витрати	інші процентні витрати	Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)	Комісійні доходи	Комісійні витрати	Чистий комісійний дохід/(Чисті комісійні витрати)	Торговий результат	Інші операційні доходи	Інші доходи	Всього доходів	Відрахування до резервів	Адміністративні та інші операційні витрати	Всього витраг	Прибуток/(збиток) до оподаткування	Витрати на податок на прибуток	Прибуток/(збиток) після оподаткування
2	3	4	7	8	11	12	13	14	15	16	20	21	22	23	29	38	39	40	41
	Банки з державною часткою																		
46	АТ КБ «ПриватБанк»	35 853 529	15 266 974	6 536 611	898	29 316 919	35 057 119	11 839 816	23 217 302	-3 390 441	1 370 159	423 603	50 937 542	-5 698 964	21 569 398	15 870 434	35 067 108	16 69 8	35 050 411
6	АТ «Ощадбанк»	21 349 006	10 167 901	7 984 489	68 343	13 364 517	9 802 395	3 602 443	6 199 953	-4 445 155	308 720	139 401	15 567 435	2 081 863	12 432 281	14 514 144	1 053 291	-2 08 7	1 055 378
2	АТ «Укресімбанк»	11 915 054	6 349 625	7 334 114	367 768	4 580 940	1 622 250	421 425	1 200 826	-563 685	1 386 894	390 887	6 995 862	1 482 626	2 784 819	4 267 444	2 728 417	0	2 728 417
274	АБ «УКРГАЗБАНК»	8 702 055	3 835 749	3 442 539	60	5 259 516	2 333 606	753 246	1 580 359	737 272	219 385	112 946	7 909 478	-408 761	3 632 876	3 224 116	4 685 362	91 4 35 6	3 771 007
	Усього по банках з державною часткою	77 819 644	35 620 249	25 297 753	437 070	52 521 891	48 815 370	16 616 930	32 198 440	-7 662 009	3 285 158	1 066 837	81 410 317	-2 543 236	40 419 375	37 876 138	43 534 179	92 8 96 7	42 605 212
УСЬОГО		168 745 624	56 618 905	51 097 466	995 674	117 648 158	93 162 205	35 185 628	57 976 577	-76 860	7 488 157	4 544 138	187 580 170	3 448 018	100 392 124	103 840 142	83 740 027	6 36 4 35 3	77 375 674

Продовження додатку В

Показники про фінансові результати банків України станом на 01.01.2023 р., тис. грн [22]

НКВ	Банк	Процентні доходи	доходи від операцій з цінними паперами	Процентні витрати	інші процентні витрати	Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)	Комісійні доходи	Комісійні витрати	Чистий комісійний дохід/(Чисті комісійні витрати)	Торговий результат	Інші операційні доходи	Інші доходи	Всього доходів	Відрахування до резервів	Адміністративні та інші операційні витрати	Всього витрат	Прибуток/(збиток) до оподаткування	Витрати на податок на прибуток	Прибуток/(збиток) після оподаткування
2	3	4	7	8	11	12	13	14	15	16	20	21	22	23	29	38	39	40	41
	Банки з державною часткою																		
46	АТ КБ «ПриватБанк»	43 685 504	24 028 713	3 768 088	101	39 917 417	32 944 618	12 504 760	20 439 858	9 504 922	2 759 266	611 809	73 233 272	16 327 500	22 233 786	38 561 286	34 671 985	4 474 017	30 197 968
6	АТ «Ощадбанк» **	22 442 299	11 210 682	7 557 921	61 081	14 884 378	9 386 603	3 454 371	5 932 232	6 072 572	473 582	113 346	27 476 110	11 471 681	15 366 662	26 838 343	637 767	-2 036	639 803
2	АТ «Укрексімбанк» **	14 883 041	5 980 632	10 797 822	397 965	4 085 219	1 521 487	364 045	1 157 442	975 190	260 018	378 078	6 855 947	11 745 689	3 086 047	14 831 737	-7 975 790	-257 486	-7 718 304
274	АБ «УКРГАЗБАНК»	11 566 183	3 861 187	6 571 939	0	4 994 244	2 327 461	906 637	1 420 824	702 005	347 893	53 614	7 518 580	7 223 916	4 293 803	11 517 719	-3 999 139	-137 626	-3 861 513
	Усього по банках з державною часткою	92 577 028	45 081 213	28 695 769	459 147	63 881 258	46 180 169	17 229 813	28 950 356	17 254 688	3 840 759	1 156 847	115 083 909	46 768 787	44 980 298	91 749 085	23 334 824	4 076 869	19 257 955
	УСЬОГО	217 052 592	88 709 457	65 357 829	955 544	151 694 763	85 622 140	35 449 361	50 172 779	43 482 308	8 125 934	3 266 186	256 741 972	121 204 304	106 260 369	227 464 673	29 277 299	7 355 971	21 921 328

Продовження додатку В

Показники про фінансові результати банків України станом на 01.01.2024 р., тис. грн [22]

НКВ	Банк	Процентні доходи	доходи від операцій з цінними паперами	Процентні витрати	інші процентні витрати	Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)	Комісійні доходи	Комісійні витрати	Чистий комісійний дохід/(Чисті комісійні витрати)	Торговий результат	Інші операційні доходи	Інші доходи	Всього доходів	Відрахування до резервів	Адміністративні та інші операційні витрати	Всього витрат	Прибуток/(збиток) до оподаткування	Витрати на податок на прибуток	Прибуток/(збиток) після оподаткування
2	3	4	7	8	11	12	13	14	15	16	20	21	22	23	29	38	39	40	41
Банки з державною часткою																			
46	АТ КБ «ПриватБанк»	66 237 277	37 795 139	6 616 309	100	59 620 969	41 588 600	17 149 834	24 438 766	13 756 206	3 075 279	746 313	101 637 532	4 499 763	24 372 510	28 872 273	72 765 259	35 000 574	37 764 685
6	АТ «Ощадбанк»	32 646 276	17 795 291	13 860 246	44 556	18 786 030	12 024 735	5 287 272	6 737 463	-2 654 042	254 763	235 783	23 359 997	-1 475 195	15 334 682	13 859 488	9 500 509	4 748 246	4 752 263
2	АТ «Укрексімбанк»	21 835 798	10 462 596	17 168 851	395 438	4 666 946	1 707 882	524 134	1 183 748	645 876	298 881	1 112 476	7 907 928	-851 964	3 542 419	2 690 455	5 217 473	0	5 217 473
274	АБ «УКРГАЗБАНК»	17 369 734	8 657 257	10 690 068	0	6 679 666	2 260 965	964 194	1 296 771	1 109 887	32 984	93 965	9 213 272	86 282	4 466 087	4 552 370	4 660 902	2 724 477	1 936 425
272	АТ «СЕНСБАНК»	11 183 388	4 087 480	5 643 878	109 306	5 539 510	4 699 775	2 347 664	2 352 110	1 482 715	3 336 622	209 653	12 920 609	1 322 884	6 833 962	8 156 846	4 763 764	-275 585	5 039 349
	Усього по банках з державною часткою	149 272 473	78 797 763	53 979 353	549 401	95 293 121	62 281 956	26 273 098	36 008 858	14 340 642	6 998 528	2 398 190	155 039 338	3 581 771	54 549 660	58 131 431	96 907 907	42 197 713	54 710 194
	УСЬОГО	304 501 853	161 656 905	103 049 058	871 827	201 452 794	97 087 640	46 945 223	50 142 417	30 263 454	9 899 775	4 500 687	296 259 128	17 410 941	118 851 220	136 262 160	159 996 968	73 451 779	86 545 189

Показники про фінансові результати банків України станом на 01.01.2024 р. [22]

01.01.2024	Фінансові результати					
Банк	Процентні доходи	доходи від операцій з цінними паперами	Процентні витрати	чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів	Прибуток/(збиток) до оподаткування	Прибуток/(збиток) після оподаткування
Банки з державною часткою						
АТ КБ «ПриватБанк»	66 237 277	37 795 139	6 616 309	6 267 340	72 765 259	37 764 685
АТ «Ощадбанк»	32 646 276	17 795 291	13 860 246	353 384	9 500 509	4 752 263
АТ «Укрексімбанк»	21 835 798	10 462 596	17 168 851	1 013 497	5 217 473	5 217 473
АБ «УКРГАЗБАНК»	17 369 734	8 657 257	10 690 068	306 800	4 660 902	1 936 425
АТ «СЕНС БАНК»	11 183 388	4 087 480	5 643 878	77 134	4 763 764	5 039 349
Усього по банках з державною часткою	149272473	78 797 763	53 979 353	8 018 155	96 907 907	54 710 194